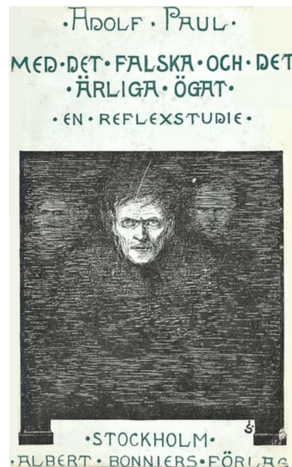

MED DET FALSKA

OCH

DET ÄRLIGA ÖGAT

AF

ADOLF PAUL

(EN BOK OM EN MÄNNISKA. II.)

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM. ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1895.

Förord till den elektroniska utgåvan

Verket tillhör **Nationalbiblioteket, Helsingfors** och har scannats där. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i januari 2017 av Bert H.

Till min vän

Ferruccio Benvenuto Busoni.I.

HANS VÄN HANS.tjMet var en gång en stackars diktare, som Zj blef hängd, ty han hade mördat och stulit. Hvilket var dumt gjordt af honom. Han hade lika gärna kunnat svälta ihjäl, som en ärlig diktare ägnar och anstår.

Och det var äfvenledes en lärd professor, hvilken köpte hans lik för att se efter hvad det egentligen var i honom som hade diktat. Hvilket var en ännu större dumhet. Ty, lika litet som lärdomen kan döda ett lefvande geni. lika lifet kan den blåsa lif i ett genialt lik. Och lyckas därför aldrig få en aning om de hemliga makter, som kunna drifva en stackars syndig människa att bege sig bland de diktare och bofvar, och bli en förbrytare emot den goda

tonen och de godes lagar!

När den lärde herr professorn hade honom liggande på glasbordet i sin anatomisal och betraktade honom närmare, fann han, att det måtte ha varit en förhärdad slyngel till förbrytare. Ty det var ett oförlåtligt brott emot all konvention för hängda alt visa upp ett så-dant utseende efter döden. Inga blå läppar, ingen svullen lunga som stack ut emellan dem, inga blodsprängda ögon som Irängde ut ur sina hålor, utan ett förskräckligt bebärskadt och be-stämdt uttryck öfver hela ansiktet; en min, som innebar yttersta trots, till och med emot dödens brutalitet.

Professorn undersökte honom närmare och konstaterade, att halskotan ej blifvit knäckt, utan att den döde behållit sitt skelett i normalt skick. Och när professorn tog till knifven och gjorde ett första snitt, konstaterade han att liket lefde. Ty det satte sig upp och började frysa och jämra sig alldeles erbarmligt.

Professorn blef högeligen förskräckt, ly ett sådant fäll hade ännu ej förekommit i hans praxis. Han trodde först på spökeri, sedan på ett streck af sina elever, men fann att ingendera kunde vara fallet. Dessutom konstaterade han nogsamligen att han hvarken sof eller drömde. Och sina vakna sinnen kunde han. en berömd lärd, ej misstro. Alltså lefde verkligen den hängde.

Denne kom småningom till besinning, såg sig undrande omkring och försökte passa in denna underliga form af lifvet efter delta på sagorna om helvete och himmel. Men så fattade han situationen. Han tog ett tag om halsen, öfver-tygade sig om att han ej längre hängde, drog djupt andan etl par gånger och sprang så nedifrån dissektionsbordet. Professorn vek undan, men den hängde följde efter, knäföl] för honom, omfattade hans ben och bad så innerligt att han skulle skänka honom lifvet. Han svor och bedyrade att aldrig mer stjäla och mörda; han skulle börja ett nytt lifoch blifva en nyttig och ärlig medborgare. Professorn skulle bara låta honom gå och ej tala om att han sluppit undan med lifvet. Och han skulle naturligtvis ej förråda professorn.

Professorn satt ett ögonblick helt tankfull och njöt känslan af att för ett ögonblick härska oinskränkt öfver lif och död. Han var till ocb med grym nog att svara:

»Ditt lif har du förverkat och din kropp tillhör mig. Jag har köpt den för mina egna, surt förvärfvade penningar. Min vetenskap be-höfver ett lik af en hängd för att göra undersökningar om det ohängda lifvet. Jag har ej råd att köpa mig ett till och gud vet när någon härnäst kommer i galgen. Innan dess kan jag vara död och begrafven. Jag har ratt att fordra att du lägger dig där på glasbordet igen och dör och uppfyller ditt ändamål. Så, gör inga omständigheter längre, min tid är dyrbar. Hvad kan det gagna dig att lefva längre, dn, som redan uppgjort din räkning med lifvet ? Var förnuftig, var stor. Hör som jag, offra ditt lif för vetenskapen, då har det åtminstone haft någon nytta med sig att du lefvat.»Han gjorde en på samma gång befallande och inbjudande gest åt glasbordet till.

Men den hängde omfattade hans knän och kysste hans fotter och grät och bad ännu be-vekligare, så att professorn fick medlidande och började resonnera med sig själf.

»Om jag släpper lös mannen, hvad skada kan jag ha af det? Den ekonomiska sidan af saken är endast lika med en obetydlig tidsförlust. Ty mannen är antagligen född att hängas; han är visst en god diktare, kan alltså ej lif-nära sig utan att börja på med sitt rofvar-handtverk igen, Och när han blir hängd nästa gång, b vilket jag hoppas blir mycket snart, så har jag ju honom igen.

»Med myndigheterna kan han ej bringa mig i konflikt; ty, om han är en god diktare är han ej så bekant, att man känner igen honom. För resten är delta fall att en afrättad lefver upp igen ej förutsedt i lagen, Han är lagligen död, lagligen såld till mig såsom sådan, och min egendom. Men med min egendom gör jag hvad jag vill. Oob nu om jag vill låta en i all öflig form afdagatagen mig tillhörig förbrytare stå upp från de döda igen, så kan inga myndigheter i världen göra mig något därför.

»Den enda fara som skulle kunna hota mig vore ifrån hans sida. Ty då jag är den ende som vet om alt han ännu finnes till, kommerhan alt känna sig i ständigt beroende af mig. Han kommer att ständigt frukta mig, och en vacker dag går det därhän att han vill göra sig fri. Mig som gifver honom lifvet kommer han alltså helt viss att vilja belöna med döden.

»Bah! När jag förutsett detta, är han ej vidare farlig. Alltså må han löpa. Punktum!»

Hvarpå professorn öppnade dörren, lät den hängde gå sin väg och satte sig ned att skrifva en ytterst intressant afhandling om möjligheterna iör en hängd att förblifva vid lif. Och han beklagade djupt, ju längre han kom med sin afhandling, att han ej hade den hängdes halskotor till hands att demonstrera sina hypoteser med. Men det föll honom ej en enda gång in, att han hade glömt gifva den arme diktaren kläder, innan han lät honom gå.

Denne gick ut i mörka natten ensam och dyster till sinnes. Han skulle nu börja elt nytt lif, och början var onekligen lik början af det gamla, alldenstund han nu liksom då var splitt naken. Men hvarför var han det? Hade han kanske någon skyldighet att vara det? Hade ej en hvar som sätter en människa naken in i världen skyldighet att sörja for henne? Jo visst. Han hade alltså rättighet att fordra åtminstone kläder af sin räddare.

Han återvände till anatomisalen och knackade på. Intet svar. Han knackade en gång till, men fåfängt. Den lärde var så fördjupadi sin afhandiing att ej en gång en jordbäfning hade kunnat störa honom.

Diktaren beslöt då att taga sin rätt med våld. Han hade visst blifvil hängd for det en gång förr, men han hade ju erfarenhet af det hängandet. Det var ej vidare farligt.

Han Iade sig alltså i bakhåll för professorn och, när denne gick hem ifrån anatomisalen, slog han omkull honom, plundrade ut honom in på bara kroppen, tog på sig hans kläder och lät honom gå. Hans lif ville han af lutter tacksamhet ej taga. I hans fickor fann han en välfylld börs, och, då han var hungrig gick han in på närmaste krog, åt och drack, fröjdade sig åt sin tillvaro och funderade på huru han skulle bära sig åt för att plundra sin vetenskaplige välgörare en gång till.

Och denne som såg sin profetiska aning gå så snabbt i uppfyllelse, fastän af helt andra motiv än han räknat ut, stängde in sig i sin anatomisal, och inrättade där ett högst underligt, men sinnrikt kombineradt system af block och taljor och snaror, hvilka voro så placerade, att en hvar oinvigd, hvilken blott stack in huf-vudet genom dörren eller fönstret, ofelbart skulle blifva hängande i den improviserade galgen. Själf slog han sig ned vid sitt vis-domsbord och satt där dagligen tills långt in på natten och vänlade med ändtaljan slingrad om sin högra arm.Efter några dagar, när diktaren druckit upp det stulna, företog han siLt sedan länge planerade besök hos den lärde. Tyst på tå smög han in, bröt upp dörrlåset med en dvrk och steg försiktigt in i det allra heligaste., där den lärde satt och synbarligen ej hade hört någonting. Men snarorna gjorde sin skyldighet; professorn var ej sen att knycka på and-taljan ; block och motvikter spelade och i nästa nu dinglade den arme diktaren emellan himmel och jord. Skickligare fångar ej en spindel en fluga.

»Nu skall han ej undgå mig, inom några sekunder är han död. — Men,» tänkte den lärde plötsligt, »vi kunna ju först resonnera litet med hvarandra om saken 1»

Sagdt och gjordt. Han hissade varsamt ned den redan medvetslöse diktaren, satte honom på kanten af sitt skrifbord, band honom till händer och fötter och drog åt snaran så alt kroppen hölls i upprätt ställning. Därpå höll han fram en flaska stinkspiritus under delin-kventens näsa.

»Atsehil» nös denne, vaknade och funderade ögonblickligen på en lögn att draga sig ur spelet med. Ty till och med med snaran om halsen kan en diktare ej låta bli att ljuga litet.

»Gud hjälp!» sade professorn höfligt, satte sig tillrätta i sin länstol, drog på taljan något litet för att erinra den andre hvad det varfråga om, lade så papper och penna till rätta och började upprätta afrättningsprotokollet.

»Du tycker ej vidare om situationen?» sade han i det han formerade sin penna.

»Att hänga är en rent sinnlig njutning,» smålog diktaren.

»Jag har hört sägas det. Berätta mig närmare därom. Huru beskaffad är den njutningen?»

»Säger inte! Yrkeshemlighet,» svarade den hängde, »Men om det intresserar dig kan nu ju försöka på!» Han gjorde ett plötsligt vildt försök att komma lös, med den påföljd, att professorn drog åt snaran så att han nästan förlorade medvetandet. »Au!» skrek han, och så biefvo de sittande helt tysta båda två, den ene på bordskanten,

den andre i länstolen, och stirrade dystert på hvarandra.

»Hå ja!» suckade diktaren slutligen, »du skulle allt skratta åt mig om du såge mig nu I For du hade allt rätt ändå. Sitt öde kan ingen undgå.»

»Hvad menar du?» frågade den lärde.

»Ingenting. Men han sade alltid åt mig att vara nöjd med mitt elände om jag ej ville bli ännu eländigare. Och taga dagen som den kommer.»

»Hvilken han?»

»Min vän Hans.»

»Känner inte,» sade professorn. »Hvad är det för en?»»Plan är död nn. Men han var den mest missnöjda människa jag känt.»

»Hvad var han?»

»Han var allt oeli ingenting. Egentligen målare, men hade någonting af diktare och filosof i sig på samma gång. Han hade någonting af oss båda i sig, ser du. Tänk dig oss två förenade i en person, med den skillnaden att vi ej försöka hänga upp hvarandra.»

»Det är ej möjligt,» sade professorn. »Vetenskapsmannen tager alltid lifvet af konstnären.»

»Kanske var det i följd däraf han gick under. Kanske hängde professorn i honom upp diktaren.»

»Det är nog troligt!»

»Ett slags inre självmord alltså. Ty en lärd utan fantasi kan helLer ej existera.»

»Prat I» sade den lärde,

»Han visste nog af det. Ty han sade mig alltid att det är det rena bödelsgörat att vara eftertänksam och grafva i det förflutna. Men att vara förtänksam och sörja för morgondagen vore detsamma som att bjuda ut sitt hufvud åt bödeln. Lättsinne, sade han, lättsinne är den enda verkliga lifsbetingeisen för folk med geni.»

»Han hungrade väl ihjäl?» frågade professorn.

»Jag tänker det. Ty hela sitt lif gjorde han ej annat än ströfvade världen rundt, all-tid ensam ooh alltid missnöjd med sin tillvaro. Aldrig höll han ut länge i ett land, men hvart han kom tog han landets sed så fullkomligt, att han nästan kunde gälla för inföding. Plan hamnade i Kina och där blef han hela återstoden af sitt lif. 'Det är det enda land där man kan konsten att vara nöjd', skrefhan till mig en gång.

»Han hade där ingått vänskap med en högst egendomlig gammal kines, hvars personlighet fängslade honom så, att han för dennes skull glömde hela sitt föregående. Då det blef krig släpades denne bort i fångenskap. Och min vän I-Ians beskyddades så energiskt af sin nations representanter, alt han ej kunde få följa honom. Då erinrade han sig mig, sin förste och ’kanske siste' vän, som han skref i ett bref till mig. Han skref till mig, alt han ej knnde tåla den europeiska civilisationens beskydd, utan att han tvinade bort och snart skulle dö, emedan civilisationsbarbarerna skilt honom från den enda verkliga människa han träffat på.

»Sin siste vän kallade han alltid för den enda verkliga människan.

»Får jag tro honom, så är han alltså död nu.»

»Antagligen ljög han,» sade professorn, plirade menande åt sitt offer och kände efter att snaran var i ordning.»I det brefvet sände han mig sitt porträtt, måladt af honom själf. T det porträttet ligger hela mitt lifs roman’, skref han. >

»Blir det långt?» frågade professorn och ryckte på snaran.

»Au!» skrek hans offer. »En liten galgfrist kan du väl gifva mig.»

»Nåväl — men var kort.»

»Ja visst, ja visst. Men du får ej af bryta mig. — Alltså han skref: ’I det porträttet har du hela min roman. Om du är fysionomist,

så las den och tänk sedan ej allt for illa om

mig. Som du ser är det ej färdigt — det är alltså ett bättre porträtt an konstverk. Men det ar både det första och det sista af mina målerier. Jag började det emedan jag lofvade dig det. Men nar du blef otålig och kom med påminnelser, kände jag det hela som tvång och förlorade intresset. Bå och då slog mig mitt samvete och jag tog fram porträttet och arbetade på det, för alt kunna inlösa mitt löfte til! dig. Men ej länge. Utan jag kom att arbeta på mitt porträtt hela mitt lif igenom.

Det är alltså summan af mitt tvångsarbete, det var mitt syndastraff, och på samma gång upp-bofvet till alla mina goda konstverk. Ty hvar gång jag tog penslar och palett och arbetade på det, började genast en annan idé spöka i min hjärna, mina tankar stulo sig alla bort till den idén, den ena efter den andra, och iett nu hade jag ett konstverk färdigt, som intet sammanhang hade med mitt porträtt förresten. Du känner ju till huru det är med den förbjudna frukten inom konsten? Den är upp-hofvet till allt godt som kommer till. Ty när fantasien får skena i väg på sidan om ens vilja, blir den både uppfinningsrik och energisk och arbetar med största intensitet. Och endast det konstverk däp fantasien varit herre öfver konstnären är ju något värdt? Icke sant? Mitt porträtt representerar alltså summan af alla pauserna i min rent konstnärliga produktion, det vill säga de omedelbara förutsättningarna, de yttre anstötarna- endast till min verksamhet, driffjädern i min fantasis urverk och på samma gång blacken om dess fot.»

* Långtrådigt!» sade professorn torrt. »Om du tror att jag tänker sitta här och höra på en föreläsning i konstfilosofi, så bedrar du dig. Kan du ej vara litet intressantare, så tror jag, jag hellre tar och hissar npp dig genast.»

»Nej, nej!» skrek den olycklige dödskandidaten. »Hör på bara, det blir högst intressant nu. — Han var ett geni, ett stort geni.»

>.Hur vet du det?»

»Af hans verk, hvilka gjort ett outplånligt intryck på mig, och på hvilka jag tror, som på min eviga salighet.»

»Gäller ej som bevis.»»Och så emedan han aldrig vann erkännande. Det är ju ett kändt och erkändt faktum, att stora genier och betydande andar aldrig vinna erkännande hos sin samtid.»

»Men,» sade professorn helt menlöst. »Det finnes ju också personer, hvilka verkligen intet betyda. Emedan de, hvilka verkligen betyda något, först sent kunna göra sig gällande, äro ej alltid de, hvilka ej kunna göra sig gällande, betydande personligheter. Det är endast det vanliga felslutet hos medelmåttorna, hvilka dock vilja komma sig till en maktställning. De vända upp och ned på trosartikeln om geniernas nöd, slå sig därpå för bröstet helt stolt., och ropa: ’Se hit, godt folk! Jag är också ett sådant geni, emedan jag intet betyder!1 Lätttrogna finna de alltid.»

»Men han var det verkligen,» sade den andre. »Och om jag också ej kan bevisa dig det, så kan du ej heller bevisa att han ej hade kunnat bli en berömdhet, om ej de yttre förhållandena hindrat honom.»

»Prat! Den vanliga spekulationen på allmänhetens bristande logik! Där kommer en och vill bii geni, men blir det ej. Tvärt skall hans yttre förhållanden, det vill säga ’det otacksamma fosterlandet’ och de afundsjuka storhets-kollegerna rå för det. I den felaktiges ögon ha nämligen alla andra fel — utom han själf.»Nå — det kan ju hända att du har rätt hvad honom beträffar. Berätta vidare hvad du vet om honom, så få vi se.

»Hvad skref han ytterligare i det brefvet?»

»Han skref: Det porträttet är alltså ett

godt stycke självfpsykologi. Ty livarje ny vänskapsförbindelse jag knöt väckte på nytt lusten till konstnärlig

produktion till lifs inom mig oeh gjorde mig fruktbar. Hvarje ny vänskapsförbindelse lade alltså ett nytt streck till mitt'själf-porträtt och födde mig ett nytt konstverk. Det är nämligen någonting egendomligt med oss konstnärer. Till vår manliga skaparelust kommer ett rent kvinnligt, receptivt element, en slags längtan, som endast vänskapen kan tillfredsställa. Vänskapen emellan konstnärer, jag kan ej finna något annat med den jämförligt, än kärleken emellan man oeh kvinna, öfver flyttad på fantasiens område. Och dock haltar den jämförelsen, ty hvarje konstnärsfantasi är på en gång man och kvinna, på en gång i stånd att befrukta och befruktas. Nog sagdt, mitt porträtt är älven mina vänners porträtt. Jag kan lugnt sända dig det nn, ty jag kommer ej att kunna lägga till ytterligare ett streck på det, Jag skall snart dö. Därför stryker jag nu ett streck under den långa rad af vänner som utgöra mitt lifs innehåll och lämnar åt dig alt summera ihop talet. Du kan det, ty du känner mig oeh du känner dem genom minabref. Summera ihop granden, som jag sett i mina vänners ögon. Summan blir bjälken i mitt eget öga. Man kan ej se den. säger skriften, men, säger jag, man kan summera sig till den. Ty ens själ är alltid den spegel som åter-gifver ens omgifning på sitt eget sätt, förändrar omgifningen efter sin art. Den bild jag gjort mig af mina vänner i mitt inre är alltså min bild, är jag själf, äfven om jag utger den för deras.

»Alltså summera, min käre vän, oeh äfven om du numera skulle vara partisk emot mig så ställ åtminstone upp ditt räkneexempel så, att du synes vara opartisk.»

»Hm,» sade professorn, »det där få vi lof att taga fasta på. Det är en själfbekännelse af en konstnär, af yttersta vikt för bestämmandet af ärligheten i dessa charlataners psykologiska analys. Jag har länge haft mina dubier om den. Och nu — ja du är en hedersman, en — ja den ärligaste bof jag ännu sett dingla i en galge. Berätta mer — berätta mer, han skref väl mer om den saken? Du behöfver ej vara rädd att du upptager tiden för mig, jag har huru mycket tid som helst för dig!»

Diktaren blef helt nöjd. Han kände det så, som när han en gång i tiden fick beröm för ett häfte dikter, Hans konstnärsfåfänga gjorde sig gällande till och med när han hade repet om halsen. Och han fortsatte under det professorn tecknade upp hvarje ord:»Analysera alltså,» skref han, »analysera först, skarpt och fint, så att säga med lancett och pincett. Peta ut ur konstverket i fråga, det vill säga mitt porträtt, dess förutsättningar och konstatera dem högtidligen som fakta. Sam-manlimma så åter dessa fakta till det ifrågavarande konstverket och använd som lim din vänskapliga eller ovänskapliga sinnesstämning för eller emot. På så sätt ernår du att ej be-höfva extra betona din partiska stämning och kan därför ej synas vara opartisk.

Analysen bör inledas af de konstnären (det vill saga i det här fallet mig) omgifvande yttre förhållandena, och syntesen illustreras af någon godtköpsbild ur din egen fatabur. Och så berätta det hela nervöst, enträget, så att det retar nyfikenheten men ej Öfverlastar läsaren med allt för mycken gedigenhet. Hn bild blir det alltid af det, äfven om det ej blir min bild.»

»Förträffligt, förträffligt!» sade professorn och gnuggade sina händer. »Alltså konstnärerna bearbeta mänskligheten efter precis samma metod som herrar kritiker behandla dem. Det är alltså därför de båda species af själsaristokrater alltid ligga i lufven på hvarandra! Mera, berätta mig mera!»

»Han skref ej mera till mig,» sade diktaren.

»Men porträttet, han sände dig ju det. Berätta mig om det.»»Det är yLterst svårt att beskrifva, så att du får en bild af det. Men jag vill försöka. Det har någonting egendomligt, på en gång ärligt och falskt i fysiognomien, ögonen se ej i samma vinkel och ansiktets enkla drag upplösa sig vid närmare granskning i ett nätverk af Lusen fina linier. Vid ännu skarpare betraktande såg jag, att dessa linier ej voro flera, utan en enda. hvilken slingrade sig i tusen egendomliga snirklar öfver ansiktet, börjande i ena munvinkeln och slutande i den andra. Jag försökte följa den genom alla dess vändningar och, märkvärdigt nog, den formade sig till ansikte på ansikte, utgjorde ett helt konglomerat af porträtter, märkvärdiga fysiognomier, hvilka, hvar och en, skurit in en fåra i ansiktet och meddelat det ett karakteristiskt drag. Om munvinklarna var ett vekt kvinnligt drag, som erinrade mig om en kvinna, hvilken jag känt. Och det gaf hela ansiktet ett så obe-skrifligt sorgset uttryck, ett drag af otillfredsställd längtan, det mest karakteristiska i hela fysiognomien. *

»Ett högst märkvärdigt porträtt,» sade professorn, hvilken under det den andre talade noga studerat hans fysiognomi och gjort sig några notiser. »Ett märkvärdigt porträtt.»

»Ja — och en märkvärdig människa. Stackars karl, han hade alit sin fullgiltiga anledning att vara missnöjd med lifvet.»Jag kommer så väl ihåg den sista gången vi voro tillsammans. Det var en försommar-afton. Vi suLto där helt tysta och försjunkna i våra tankar. Pianot stod uppslaget, ingen hade lust att spela det. Men in genom det öppna fönstret doftade den ljumma nattvinden med alla den nyvaknade vårens vällukter och medförde till oss näktergalens längtansfulla sång. Och öfver det ospelade pianots strängar dallrade som en sakta aning om alla de där bundna melodierna oeh fann ett tacksamt eko i vår obestämda längtan, hvilken ingen förstod spela upp till handlingskraftig beslutsamhet. Men vi började tala varmt oeh inspireradt, en hvar om hvad han hade på hjärtat, och i fantasien blef allt möjligt och alla hinder kastade öfver ända, så lätt som om de alls ej existerade. Men ingendera inlät sig på den andres förhoppningar. En hvar talade blott om sig, ingen hörde på eller svarade den andre. Slutligen blef känslan häraf allt för påtaglig. Hans steg upp och sade otåligt: 'Utan kvinnan blir det ändå ingenting värdt, hela detta lifvet. Vänskapen är den största humbug som finnes. Ty uppmuntran får man aldrig af vännerna. Om de någon gång intressera sig ens så mycket för hvarandra att de hora på och taga notis om hvarandras förhoppningar, så ge de en stenar i stället för bröd, att stilla hungern efter medkänsla med. Men vanligen göra de ej ensdet. Utan de kunna gå där långa tider som vildt främmande bredvid hvarandra och leka kurra gömma än i vänskap, än i ovänskap, utan att lära känna eller verkligen vara något för hvarandra. Först när kvinnan kommer med i spelet blir det lif af. Hon är den enda hän-gifna vännen till alla våra förhoppningar. Hon är den enda verkliga beröringspunkten emellan oss män. Ty då blir det åtminstone hat af. Oeh jag föredrager det framför en ljum och likgiltig vänskap. Adjö!'

»Hvarpå han gick oeh aldrig kom åter. Men jag tror han bedrog sig, både hvad kvinnan och vänskapen beträffar. Ty den kvinnan han höll af — ja — den kvinnan, den kvinnan! *

»Hvad var det med henne?» frågade professorn.

»Ingenting. Du kan hänga upp mig nu, jag har ingenting mera att tillägga. Drag du till bara och gör fort slut på saken.»

»Jag vill först veta allt hvad du vet om honom. Berätta mig allt hvad hans porträtt berättade dig.»

»Kan ej falla mig in. Det följer mig i grafven.»

»Min käre vän, berätta mig det. Min he-dersbror,» bad professorn, sotn höll på att dö af nyfikenhet.

»Gif mig friheten då.»Professorn betänkte sig ett ögonblick. »Må gå. Men först sedan da berättat.»

»Svär på det.»

Professorn svor vid allt hvad han ansåg vara heligt, alt gifva honom fri efteråt.

»Godt,» sade diktaren. »Jag vill tro dig, och du skall få din nyfikenhet tillfredsställd.

»Men jag vill berätta på mitt vis. Det kanske blir litet för rhapsodiskt för en sådan, de lärda formernas man, som du. Du ville nog helst ha ett sakligt och systematiskt upprätt adt inventarium Öfver hans själagods.

»Men jag föredrager, att börja i den ända jag först får tag i och låta min fantasi löpa omkring fritt efter behag.

»Den fasta, sakliga beståndsdelen af mitt mixlum cömpositum kan du sedan extrahera efter behag, så vida du anser den vara hufvud-saken.

»Och var så god och låt bli alt af bryta mig. Pass upp, nu börjar jag!»

Och sittande kvar i samma ställning på kanten af skrifbordet började diktaren berätta länge och ifrigt, medan professorn skref och skref och tecknade upp hvart enda ord. Ändt-ligen, när flera timmar förgått, slutade han upp att. berätta.

»Är det allt?» frågade professorn.

»Ja.»

»Du har ej ett ord att tillägga?»»Nej.»

»Du har rätt, han var a?lt en märkvärdig människa. Det skulle allt intressera mig att väga hjärnan och mäta skallen på en sådan en, til! på köpet när jag har ett så rikt aktstycke om honom. Han är död, sade du.»

»Jag tror det!»

»Men jag tror det ej. Jag tror att han sitter här framför mig. Och äfven om ej så vore, så var du lians gode vän, och den bild du gjort dig af honom i ditt inre är din bild., ar, enligt din egen teori, da själf. Alltså tager jag dig i stället; — du passar bäst att illustrera den skildring du gifvit mig af honom, Bered dig alltså på att bli odödliggjord.s

»Men ditt hedersord — du svor ju att..

»Bah, en lärd svär alltid. Målet gör honom hvarje medel tillåtligt. Något annat heligt finnes ej för honom. Jag ville ha dig att dissekera din sjal för mig, ty jag visste att det var om dig själf du talade. En diktare talar alltid om sig själf. Godt, när jag nu har lockat af dig din själf bekännelse, så har du ingenting mera i världen att skaffa. Utan jag tar och dissekerar din kropp också och lar medelpro-portionalen emellan din och min analys, så kommer jag sanningen närmast. Får du lefva, så förändrar du bara fysiognomi och desavouerar mina vetenskapliga rön. Och det skall vi undvika. Alltså gör dig redo.»Det var dumt af dig, min käre Hans, att börja mörda och stjäla, därför att din diktning, som charlataner! betraktad, ej var betydande nog att skaffa dig ditt uppehälle. Och därför blef du med ratta hängd.

»Och det var dumt af mig att låta dig lefva, när du en gång var lagligen dud och köpt som sådan. Därför skall du hängas en gång till, ty du var skulden till min dumhet. Du hade kunnat dö ordentligt första gången.

»Du är född att hängas, min gode man, att låta ditt lif dubbelt, en gång för din egen dumhet och eu gång för de andras. Ecce poeta! Se där diktaren,» sade den lärde och gjorde ett kraftigt knyck på repet.

I nästa nu dinglade den olycklige poeten emellan himmel och jord och var ett objekt endast för de asfaglar och lärda, för hvilka lifvet har sin största betydelse först när det lefvat ut.

Professorn surrade väl fast ändan al repet i ena bordsbenet. Så satte han på sig sina glasögon och började långsamt och med eftertanke genomläsa sitt litterära rof. Ett ögonblick hejdade han sig, sköt ut underläppen, tittade i taket och funderade något. Tog därpå en penna och präntade med stor oeh tydlig handskrift rubriken:

»Med det falska och det årliga ögat.»»Det ger ungefär mannens equation,» sade han och läste så vidare i manuskriptet, öfver hvilket den döde diktaren dinglade.

Ju längre han läste, desto djupare sjönk liket ned öfver honom, alldeles som blefve det tyngre och tyngre af alla de kritiska tankar, med hvilka den lärde belastade hans minne. Till den grad fördjupade sig denne i sina kritiska betraktelser, att han till slut ej märkte att han somnade in.

Men liket sjönk och sjönk, ty den lärdes hampa var gammal och murken och tålde ej vid de många hängningsförsöken. Slutligen brast repet, och liket föll ned på den lärdes hufvud, i hvilket det knäckte till, som när man knäcker af en kålstock. Han hade på långt när ej så goda halskotor som diktaren. Och han vaknade därför aldrig mera från sin lärda sömn.

II.

MED DET FALSKA OCH DET

ÄRLIGA ÖGAT.

)ade han då fordrat för mycket af lifvet och därför fått intet?

Nej. Därom var han öfvertygad. Orsaken till hans olycka låg utom honom själf. Han var endast styfmoderligt behandlad af lifvet.

Hvarför hade då hans lif varit så kärleks-fatligt? Hvarför hade han inga vänner, hvarför hade han, med all sin skaparedrift ändå aldrig kommit att uträtta något inom sin konst?

Detta tredubbla hvarför skallade som ett väekarerop genom hans minnens ödemark oeh frammanade i ett nu bilden af hela hans lif, — en bild, bvilken doek endast gaf ett svagt genljud på hans förtviflade längtan efter tillfredsställelse.

Hvarför hade han ej fått kärlek? Han, hvars hela varelse darrade af längtan efter kvinnan, hvars alla drifter voro otillfredsställd könsdrift, så stark, att alla motgångar endast kunnat göra den starkare.Det första och sista som lefde i hans fantasi var kvinnan, kvinnan i all sin fullkomlighet, underskön att skåda; med ögon som himlen, kinder som aftonrodnan och lockar som solens guld, — en hel värld af retande behag, hvilken existerade endast för honom, hvilken endast hans själfhärlighet skulle få äga och vara stolt öfver, och hvilken han var så svartsjuk om, att han ej ens ville visa den åt sin bäste vän.

Men henne träffade han aldrig i verklig-heten. De kvinnor han mötte där voro vanskapliga och lytta i- bredd med henne, och han hatade och föraktade dem. Ty de förnedrade hans drömmars hjältinna; alla bragte de honom endast längre ifrån henne.

Alla, utom en.

Och just denna ena, hvilken hade förmått bringa honom närmare sitt ideal, just denna ena, hade dragit sig undan, utan att skänka honom någon genkärlek, hade flytt af fruktan för det hat och det förakt han låtit komma de andra till del och straffat honom, för att de förnedrat hans idealbild af kvinnan. Straffat honom grymt.

Ty när han sedan sökte den bilden i sin fantasi, återfann han den ej längre.

Hans fantasi hade blifvit som en’urskog i hvilken han förvillade sig och irrade omkring på måfå, utan att finna vägen. Här och där glimtade ett mystiskt sken eller lockade enhemlighetsfull ton emellan trädstammarna, och skenet tog form och gestalt, och tonen bredde ut sig till harmonier, hvilka lockade honom att följa sig, som skulle de kunna fora honom dit han längtade. Oemotståndligt drogs han framåt i vildmarken, de underbaraste känslor genom-bäfvade honom ju närmare han trodde sig komma sin skenbild, — de känslorna stegrade sig och upplöste hela hans väsen, alla hans sinnen till ett enda darrande, döende kaos, och underliga drömmar och visioner drogo genom hans hjärna, medan han famlade och sökte sig väg till det enda målet för sin längtan.

Det var ingen njutning längre, endast lidande, att hänge sig åt fantasien. Drömmar och visioner var allt hvad den gaf honom i stället för den tillfredsställelse han sökt. Och, för att befria sig från dem, fick han lof att herätta dem, sak samma för hvem. Och det gaf ingen lättnad. Ty så snart han befriat sig från en dröm, plågades han af en ny, ännu intensivare, det var endast ait forma och gestalta utan af-broit. Och med det kom äregirigheten att göra det väl och åtminstone vinna berömmelse härför.

Men hans sköna drömmar ville ej bli spekulation sobjekt för hans äregirighet. De flydde undan och lämnade honom endast småstycken kvar. Och dessa satt han och klibbade och limmade och knådade och formade i sitt anletessvett; och var nu konstnär och ännu mera missbelåten.

Ty människorna brydde sig ej om hans lidande drömmerier, äfven om han berättade dem aldrig så konstfullt. Han fann ej en, som intresserade sig för dem. Och då vaknade han plötsligt upp och såg sig om efter vänner.

IIvar voro de, hvarför voro de ej omkring honom? Hvar fanns nu den vän, hvilken hän drömt sig som barn; för hvilken han hade velat gå i döden; med hvilken han hade ämnat uträtta de högsta och ädlaste bedrifter; för hvilken han hade kunnat göra under af själf-försakelse? Hvarför hade han aldrig funnit den vännen; hvarför fanns han ej hos honom och trodde på hans konst, förstod det otillfredsställelsens martyrskap, ur hvilket hans konst framsprungit? Han behöfde ju sympati, deltagande i sina drömmerier och hjälp att finna vägen ut ur ensamheten! Hvarför var han ej hos honom, hvarför hade han ej en sådan vän?

Åh, hvad han hatade henne, som öfvergifvit honom, stulit hans ideal af kvinnan och drifvit honom ut i konsten endast för alt ännu taga ifrån honom tron på vänskapen!

Han kom så väl ihåg henne, huru hon brukade sitta där i länstolen, framför honom, med ena benet kastadt öfver det andra, armbågarna stödda emot knäet, händerna sammanknäppta under hakan, läpparna dragna til! etttviflande småleende, de gråblå kloka ögonen fritt och ogeneradt blickande öfver till honom nästan omedvetna om den sympati, som glänste i dem. Och öfver det hela ett virrvarr af blonda lockar, som magnetiserade hans blickar och band hans tankar med tusen glänsande bojor, så att han ej ens hörde på hennes många invändningar mot hans meningslösa yttranden. Tload hon sade var honom också alldeles likgiltigt. Han ville endast höra hennes röst, han kom i stämning och blef vältalig af den reson-nans den gaf honom, denna egendomliga stämma, hvilken han aldrig kunde återhöra i minnet, men ulan hvilken hans egen röst klingade hård och förödd.

Hvarför hade hon då lämnat honom! Han hade ju hennes genkärlek, hvarje obetydlighet under deras samvaro hade sagt honom det. Han såg det i hvarje hennes åtbörd; hvarje hennes rörelse när hon gick bredvid honom, berättade honom det, och han kände det när han dansade med henne och hennes smidiga gestalt hängifvet och lydigt smög sig efler hans minsta rytmiska intention. Han såg genkärleken glänsa fram bakom misstroendet i hennes blickar, hörde den dallra i hvarje tonfall af hennes stämma, anade sig till den af det kärleksfulla intresse med hvilket hon spårade sig till tankar, hvilka han knappast hunnit gifva ord. Och han fick full öfvertygelse, när hon en dag heltomotiverad! sade honom, att hon aldrig ville mottaga någons kärlek, — att hon ej kunde det, huru gärna hon än ville, »ty blotta tanken på, att det en gång kunde taga slut gjorde henne kall». Det sade hon i en ton, som hade hon velat värja sig för en fara, hvilken hotade henne ifrån henne själf. Och sedan försvann hon och kom aldrig åter. Och han blef sittande där i evigt grubbleri Öfver hvarför hon ej gjorde det.

Han kunde i minnet genomgå hvarje detalj af deras samvaro, hvarje ord, hvarje tanke, hvarje önskning sotn hon gifvit Iif åt, men fann dock ej förklaringen på gåtan. Med envisheten af en monoman sökte han sig fram samma uppslitna väg allt djupare och djupare in i samma labyrint af minnen; hela det närvarande lifvet dog bort och existerade ej längre för honom, som vandrade där i det förflutna, gata upp och gata ned, utan rast och ulan mål, tills han slutligen förlorade sig själf.

Då observerade han att han hade förirrat sig i en död stad. Intet lif på gatorna, intet ljus i byggnaderna, fönster och dörrar stodo vidöppna, men ingen vind blåste in genom dem. Alldeles ensam smög han fram emellan husraderna utan att kunna höra sina egna steg, hemsk till mods öfver ensamheten och full af ångest öfver hvad den möjligen kunde afslöja för honom.Plötsligt hörde han en hviskning i sitt öra. Han vågade ej vända på hufvudet, endast sneglade något åt sidan, och såg en grå skugga gå tätt invid sin sida, hållande jämna steg med honom och alltjämt hviskande till honom.

»Den kunde ha blifvit hufvudstad, den här staden,» hviskade den, »men där fanns ingen kung, intet initiativ, endast parlamentarier, hvilka underhandlade och drogo åt hvar sitt håll med sina Önskningar, så att allt blef stillastående till slut. De ville hafva praktfulla gator inom staden, men glömde totalt af kommunikationerna med utan världen. Och allt lif dog ut. Min stad kom på sidan om det stora lifvet, min stackars stad i» sade han med en suck. »Men jag, som byggt hvarenda knut i den bär staden, jag får gå här ensam i all evighet, ty jag kan ej lämna den. Jag hoppas alltid att få den bebodd till slut, och del skall gå. Ser du, det händer en och annan gång att en människa förirrar sig hit, och den tar jag fatt på, förstenar henne och gör henne till ett af de konstverk, med hvilka jag befolkar de intressantaste ruinerna.

»Här till exempel, se in här,» sade skuggan och öppnade dörren till ett gammalt hus på glänt. »Se på det sällskap jag småningom iått tillsammans här inne. Ett underligt dryckes-brödralag — icke sant? Här var det mest renommerade värdshuset på sin lid,»»Hvad är det för folk?» frågade Hans utan att se in.

»Deporterade,» hviskade den grå skuggan, »konstnärer, enslingar liksom du. Jag tyckte de passade så bra tillsammans på krogen och satte hit dem kring samma bord, fastän de aldrig träffat hvarandra förr i tiden. Men här kunna de sitta så bekvämt och tiga med hvarandra öfver lifvets gåtor och förtala hvarandra i tysthet, alldeles söm vore de gamla goda vänner. Tills det behagar mig att lösa förtrollningen för någon stund och låta dem tala ul.

»De sitta visst styfva och stela där nu. Men bara jag blåser på dem skall du se så det kommer lif i dem och så samtalet kommer i gång, tills jag låter dem slelna igen. Så kommer det att förbli i alla tider. Ty så som jag konserverat dem dö de ej, som de annars skulle ha gjort, utan bibehålla sig för alltid. Det finnes nämligen något af evighet i hvacl jag gör,» sade den grå.

Hans såg in på sällskapet och såg att det var hans vänner som sulto där.

»Kors så besynnerligt, dem hade jag ju så när glömt af! Jag har ju vänner, jag är ju ej utan! Men huru i all världen ha de råkat så intimt samman på samma krog! Så vidt jag minns ha de aldrig talt ett ord med hvarandra, och veta af hvarandra endast genom»Så är det också,» sade skuggan, »endast genom dig. Och kanske äro de inte dina vänner heller, kanske likna de dem endast. Ser du, mina dockor ha den egendomligheten att de alltid likna dens vänner, som ser dem. Oeh likna dem precis lika mycket som han själf liknar sina vänner. Som du vet tar man alltid typ af den man för tillfället är vän med.»

»Prat!» sade Hans, som mycket väl kände igen dem fastän de hade något underligt främmande öfver sig.

Hans siste vän, den gamle kinesiske filosofen satt ju där med hufvudet tungt stödt emot vänstra handen oeh den andra handen stelnad i en vältalig gest. Och hans slaviske diktar-broder hade stelnat, i en lyssnande ställning, med munnen halföppen af förvåning Öfver den andres spirituella infall. Medan hans tyske målarvän satt där djupt försjunken i sig själf, så att skjortbröstet sköt upp och kysste den skägglösa hakan under det ögonen skådade långt bort i fjärran underland.

»Stig in och sätt dig midt ibland dem, så skall du få se om de ej kunna sina konststycken bra, lika bra, som när de lefde. Pnh!» blåste han på dem, och genast började den gamle kinesen gestikulera och filosofera, så att det gnistrade solar oeh månar om ögonen på diktar-slaven, hvilken for upp, skakade sin askblonda man genialt ned öfver ögonbrynen, tittade medsina gulgrå kattögon åt alla håll på en gång och försökte hugga åt sig ordet gång på gång, utan att vinna gehör. Men målaren satt som förut och lät ordsvallet brasa sina ögon förbi, utan att vakna upp ur sin tungsinthet och utan att göra en min.

Hans skrattade och gick in och satte sig i sällskapet.

»Puh! * blåste den grå en gång till, och vinstugans tobaksmättade atmosfer började trycka så köttigt tung och svepte in allt, som vore den en lefvande varelse, hvilken uppslukat dem alla med bord och allt. Och där satt Hans igen i de goda vännernas lag och väntade på de gyllene orden om kvinnan och konsten och lifvet, och stirrade framför sig, tills hans medvetande krympte samman och försvann, stirrade så, att han formligen sög åt sig samtalet genom blicken, men var döf för orden, af hviika endast ett och annat fann vägen til! hans hörselorgan och väckte dem till förstående då och då.

Det var honom som hade han kommit in i ett sällskap af skeppsbrutna, hviika alla sutlo och sökte inbilla sig själf och de andra, att de ej lidit skeppsbrott, utan att det tvärtom var hafvet och hela världen, som förolyckats i konflikten med dem.

Och underhafsgrundet som de alla varit på var kvinnan, min, din, hans, hela världens kvinna. Och flott hade de blifvit allesammansförstås, klarerat grundel som igenting! Och segla kunde de så lätt och ledigt fram öfver hafsens djup, med frisk vind i seglen och inga kjolar ombord! Inga kjolar, det var hufvud-saken ! Hej, sådana karlar! Fria och ötver-lägsna och i besittning af all världens visdom och manlighet! Och köra på grund! Kunde aldrig komma i fråga!

»Kvinnan!» morskades de. »Kvinnan/» och så skrattade de själfbelålet och stötte glasen samman så att de klirrade som blanka vapen. »Kvinnan, — puh, kvinnan/» — det var förspelet och refrängen till samtalet, det var hufvud-temat i underhållningen, hvilken modulerade genom alla tonarter af hat, förakt och oppositionell ovilja, utan att någonsin klinga ut i förstående harmoni.

Kvinnan var det som fört dem samman; i henne hade de funnit hvarandra, — omkring henne som eentrnm hade de slutit ring. Alla trodde de sig kunna henne utantill, och alla kände de henne lika litet. Hon är evigt densamma

och outgrundliga, en gåta med motsatta lösningar, en enhet med många namn. Och därför hade de haft lätt att sammansmälta sina minnen af kvinnan till en enda bild, en enda person, hvilken en hvar af dem trodde sig vara ensam om att känna.

»Att hon ej var skön och ej hade den riktiga, gula hudfärgen, brydde jag mig mindreom,» sade den gamle kinesen. »Men hon var så fördömdt härsklysten. Och jag vill endast ha en, som är mig absolut underdånig.»

»Bevare mig Gud för det,» sade slaven. »Jag ville just ha henne öfver mig. Det älskar jag just hos henne. Men hon hade också någonting slugt, beräknande, som alltid kylde af mig. Ja, därför höll jag ej ut hos henne.»

»Kallar du det beräknande,» sade germanen, »det var det just som drog mig till henne, detta husmoderliga, förståndiga! Men jag saknar någonting hos henne. Hon har ej det svällande, varma, hängifna i sin kärlek, som jag vill ha. Hennes ögon ha ej det äkta blå, oeh hennes bår — aeh — mein geträumtes blondes Gretchen wird sie mir nie! Hon är för mörkhyad för mig, jag tror ej jag håller länge ut.»

Han suckade sorgset och gick ut.

De andra båda skrattade.

»Du skall få se att han blir den som gifter sig med henne, så ogärna han än vill. Han är illa fast för henne. — För mörkhyad sade han att hon är? Ha, ha! Mig var hon för ljus!» sade kinesen.

»Prat, jag tyckte hon var för gul,» sade slaven.

Och så grälade de om hennes hudfärg, tills de slutligen enades ora åsikten att hon var negress. De ha en sådan fördömd efterapnings-talang, de negrerna, sade de. Och hon hademed sina raffinerade toalettkonster blekt sin teint och friserat sig efter en hvars smak.

»Naturligtvis börjar hon måla nu, eftersom han gör det,» sade kinesen. »Med mig filosoferade hon öfver tillvarons galor, så djupt och ingående, så att alla skulle tro att hon gjorde det bättre än jag själf.»

»Hon försökte nog med mig också,» sade slaven. »Hon började plötsligt producera dramer och romaner; och sådana kvinnor bryr jag-mig inte vidare om.»

»Men för den stackars målaren kan det bli hans lycka, att hon tager sig af honom, för annars får han bestämdt svälta ihjäl. Hon är nämligen ett affärsgeni, har goda förbindelser med konsthandlare och konsttidskrifter och anses därför hafva talang. Hon kan alltid få honom att fabricera litet säljbar vara, hvilken kan få gå under hennes namnstämpel. Och, då hans tafior i den högre stilen på långt när ej äro betydande i förhållande till huru man ignorerar dem, så kan hon hjälpa honom så pass mycket med dem, att han åtminstone inför sig själf kan få gälla för en berömd martyr.

»Så har hon marionetten färdig och be-höfver bara lancera honom som kritiker in i någon konsltidskrift och rycka på trådarna, för att han så lydigt som helst kommer att hämnas litet på hennes ovänner för att han själf ej blef något. Du skall få se att han blir kritiker.»»Naturligtvis,» sade diktaren. »Hon förstår ju så väl att kittla en man på hans kritiska onda lustar. Det vore ett genistreck af henne att bringa ett sådant där osjälfständigt auktoritetsfrö som honom till utveckling. Han är som en sådan där barnleksak af gummi, hvilken ingenting är, men hvilken ett barn kan få att föreställa något, endast genom att blåsa luft i den, — ett slags eftergjordt skinn af en flådd martyr, skriande efter rätt och sanning när luften går ur honom, och dugande endast (ill ångestväckande leksaksbuse för de snälla konstens barn, hvilka skola i himmelen när de dö.

»Hon kommer alt utan möda kunna blåsa upp honom till ett sådant samvetslöst konst-krifiskt monstrum, stort och skräckinjagande, men innehållande endast luft, skämd luft, hennes onda andedräkt bemängd med bacillerna af hennes hat och hennes afund. — Hon är fördömt slug, ja det är hon! Nästan genial!»

»Nästan, ja! Och tar bon vår målande vän, så gör hon det endast för att med honom fylla ut detta 'nästan'. Hon vet nog hvad hon gör. En sådan robust, riiflig och företagsam kvinna, som hon, bara blod och muskler, skall just ha en sådan där blodfattig, förbittradt nervös och slappt känslofull man. Det blir en präktig kombination, ja, det

blir nästan full-ändadt. Men fulländadt endast som förbrytelsebetraktadt. Ty hon kommer att andligen äta upp honom. Och han märker det ej.

»Han känner knappast af att hans döende kött och anemiska hjärna småningom komma att försvinna i hennes fysiska allsmäktighet, som i en stor graf. Han inser det ej, fastän hon redan nu ständigt tager ordet ur munnen på honom och gör sig till den som uttalar hans tankar. Och anar ej, att hon därigenom snart bragt honom till den nivå af förnedring, där han endast har ali tänka cle till hennes ordrikedom passande iankarna, och på så vis blir produktiv endast efter hennes art. Han kommer ej att få en aning därom, ty hon är mycket hänsynsfull. Hon kommer att pladdra så älskvärdt inför hela världen om hans stora geni, att man slutligen tror på det af bara höflighet.»

»Då kan han ju vara nöjd och belåten. Och lacka gud, om hon bryr sig om att 'äla upp honom' som du säger. Är han en gång en så svag stackare till man, så är det ju en välgärning af henne att taga honom under sina vingars skugga.»

»En förbrytelse är det lika fullt,» sade kinesen. »Ty han är dock en man. Och hon förnedrar i honom den högsta formen af allt lefvande. mannen, när hon stjäl hans själ och dödar hans kropp. Det skulle bestraffas strängare än kannibalism.»»Men vi hafva ju inga lagar emot kvinnan.»

»Och behöfva heller inga, gud ske lof. Vi lefva ju ej på fiendefot med det täcka könet heller. Jag kunde minsann ha lust alt skaffa mig en sådan där konstförståndig fru med goda förbindelser. Svagare blir jag ej af att hon representerar och bekvämare har jag det. Blott jag själf vet att jag är den öfverlägsne, så må hon gärna slåta inför världen med min styrkas kännetecken och paradera med mina vapen. Endast den dumme tror att de äro hennes. — Och den äran! Hvad mig angår, så kunna kvinnorna gärna taga hela äran af konstfabrikationen. Den hör ju egentligen till hushållsbestyren den med. De kunna ju sköta den öfriga konsten med, så väl som kokkonsten. De kunna ju måla, komponera, skrifva dåliga romaner, tendensdramer och världsförbätlrande psykologi efter det ena receptet, lika så väl, som de koka dåligt efter det andra!»

»Ja,» skrattade kinesen försmädligt. »Men recepten och idéerna få de dock af oss. Kvinnan har ännu aldrig skapat något af värde, hon arbetar alUid med uppsnappade idéer och stjäl sitt stoff. Hon är visst otroligt skicklig att tillreda det stulna, så att det ser ut som hennes eget, och får därför ofta skenet för sig. Men mannen är dock idéernas fader. Och är mannen, som nu en svag stackare, så får hon lof att skaffa sig älskare att låna idéer af. Ärkvinnan äregirig och mannen svag, så får han alltså andliga gökägg i boet utan att veta ordet af.»

»Det kan ju vara tämligen likgiltigt,» sade slaven. »Ilvilket jag därvidlag är mannen eller älskaren, så gör jag inga äganderättsanspråk på hvad jag en gång gett.»

»Men jag ämnar ej leka kurra gömma bakom kjolarna,» skrek kinesen uppretad. »Nej minsann! År jag en gång herre ocb man, så vill jag också bli ärad som sådan.

»Jag och min kvinna äro tillsammans en kropp och en själ. Men då jag nn en gång är hufvudet af denna organism, så skall hon ej vilja vara det, och hon får det ej — icke en gång till skenet!

»Åt skogen med all den jämlikhetshum-bugen!

»Där kommer hon nu, helt plötsligt, och gör opposition emot naturens ordning; hon som endast är en del af en organism, vill utan vidare vara något för sig själf, vara något utan genom mig — uian mig, som dock ensam förmår gifva hennes innehåll lif och rörelse. Hennes hjärna, som endast är reproduktiv, får upptaga alla min själs hemligaste vibrationer i sig, bevara dem i sig; och hon får bli mor åt mina idéer liksom åt mina köttsliga barn. Men barnen skola diafva mitt, faderns, namn.»Nej, piskas skulle ni, du och ni andra slaf-själar, tills ni komma ihåg, att det ännu finnes män i världen. Ni eunucker, ni en veklig kulturs könlösa harenostjänare, hvilka kokettera med kvinnan för att få ett leende — hvilka endast kunna få ett leende, och därför hämnas på oss män, genom att proklamera kvinnans öfverlagsenhet öfver ossl Piskas skulle ni.»

»Låt oss piska dem, kvinnorna läka gärna! — För resten: allt prat är dumt, allt kann-stöperi är dumt. Låt oss

hellre supa oss fulla, det är det bästa vi kunna göra. Skål, du har rätt, du är min vän, min försyn, som jag kan tro på; skål!» Han fann det rådligast att vid den personliga vändning samtalet tog låta ruset taga öfverhand. Under ruset kan man med-gifva allt och ändå behålla sina åsikter.

Kinesen blef något nådigare stämd emot sin trätobroder.

»Du har ännu ingen erfarenhet af lifvet, du är ännu ung oeh lättsinnig och har ej lärt att man ej blott bör älska kvinnan, fladdra från den ena till den andra oeh endast njuta. Utan man bör ha mod att lefva med henne, med henne genomgå kärlekskampens stadier och lefva med henne till och med sedan kärleken dött. Då först blir man kvitt öfvertron och skrocket om kvinnans änglaskap.»

»Ja det fördömda kvinnoskrocket,» stammade den andre halfru sig. »Låt oss supa ossfulla, det är det enda förnuftiga i hela tillvaron. Man bör kunna undvara kvinnan, hon bestjäl oss endast, besljäl oss på den lilla smula geni vi ha! Aek jag arme bestulne, ack jag arme bestulne! Skål 1»

Och så fortsatte de alt demonstrera mannens stora öfverlägsenhet på allehanda vetenskapliga och ovetenskapliga grunder, formulerade kvinnohatets stridslystna filosofi, hvilken skulle sätta en damm för mankönets gynolatriska deka-dens, utbytte erfarenhetsrön, resonnerade och renommerade, den ene med huru han skulle prygla sin fru enligt alla kvinnohatets regler, så snart han finge någon, den andre med huru han skulle piska upp hela sitt harem — ty ett harem skulle han lägga sig till med så snart han finge råd.

Och Hans satt där och teg och stirrade medan orden flögo honom om öronen som ett ihåligt mullrande, och han blef allt mera döf, ju längre de höll o på. Endast de två evigt återkommande refrängerna om kvinnans underlägsenhet och kvinnans tjufaktighel trängde till hans medvetande och trummade där tillsamman en massa halfvakna tankar, hvilka samlade sig kring den känsla af sympati han hade för de båda vännerna, och stegrade denna känsla rent . mekaniskt till den yltersta gräns, där den skulle slå om i sin motsats. Han kände det gå därhän, ansträngde sig till det yttersta för att för-hindra det, försökte höra på oeh därigenom döda sina tankar i födelsen, ville kasta sig in i samtalet, men fann inga ord att säga, och så gaf han slutligen efter och sjönk ned i ett intensivt hatfullt stirrande på de båda talande. De predikade allt ännu. Ryssens röst klingade allt mera slapp och sluddrig i denna duett, kinesens däremot allt mera själfmedveten om sin styrka. Allt ihåligare kommo orden från den ene, allt svulstigare från den andre, slutligen öfvergingo de till att unisont sia om tillvarons gåtor, om mannen oeh kvinnan, om öfverlägsenhet och underlägsenhet, om rätt och orätt, likhet och olikhet, natur oeh onatur. Orden formade sig af sig själfva till fraser; fraserna trampade åstad i rytmer, ordnade sig i långa perioder och korta perioder, hvilka tågade omkring i hufvudet på Hans och slogo ihjäl alla hans tankar, slingrade utan början oeh utan slut fram oeh åter genom alla i hans hjärna aflagrade gamla begrepp, letade slutligen reda på en gammal slagdänga, som de smögo sig in i, skrämde upp dennas sofvande melodi ur den minnets skräpvrå, i hvilken den gömt sig, och narrade Hans att gnola den oeh trumma takten, efter hvilken sedan alla de stora orden trippade så behagligt omkring i ring, i ring, utan mål,

Hans satt alltid så där halft uppmärksam, halft frånvarande och utan att deltaga i samtalet. Hans hörselorgan hade någon hemlig-hetsfall inre mekanism, hvilken plötsligt midt i ett samtal slöt sig och slängde af honom från utanvärlden, som om den hotade honom med en fara, eller ville pålägga honom elt tvång. Hvarje främmande tanke s&m kom och knackade på, hotade honom genast med en bottenlös afgrund att förlora sig själf i. Och rädda slogo hans egna tankar döförat till och foro i väg åt hvar sitt håll, med fragmenter af samtalet om bakfoten ; och sparkade fotboll och filosoferade med de fragmenten, tills fantasien tröttnade och det blef stillestånd i hans hufvud. Och i den stiltjen surrade då någon afskyvärd melodi från galan omkring, som en spvfluga i ett grafhvalf, och ödeläde de rester af samtalet som blifvit liggande kvar i den döende tankevärlden.

En häftig känsla af äckel kom öfver honom, plötsligt höll han ej ut i sällskapet längre utan steg upp och gick därifrån. Men då kände han huru de komtno efter och förföljde honom. Han sprang undan och de efler, än hörde han deras röster närmare, än längre bort. Slutligen fingo de fast honom, togo honom under hvar sin arm, gingo med och hviskade honom förtroligt i hvar sitt öra, hvad de i löndom tänkte om hvarandra.

*Han är en stackare, den där kinesen,» hviskade slaven. »En rikligt typisk själfbedra-gare. Han tror sig vara man när han predikarsin öfverlägsenhet, men det är just brist på manlighet. Hvarför skulle han annars beständigt känna sig nödsakad att betona sin manlighet inför sig själf. Man diktar att man är det man ej är, och man tror själf på sin dikt. Det är helt enkelt.

»Men han är en enda oerhörd femininitet, hvars fantasi koketterar och bjuder ut sina behag åt allt som kommer i dess väg, och är fal för hvarje solvent bagatell, men för resten evigt steril. Och när han tror sig bekämpa kvinnan, gör han faktiskt endast uppror emot det kvinnliga inom sig själf. Tv hans kvinnlighet behärskar honom. Hans kvinnohat är ej hatet till kvinnan utan en kvinnlig mans hat.

»Han har ännu ej funnit den kvinna, som vore manlig nog att taga honom i besittning i hela omfånget af hans andliga femininitet; det har alltid blifvit en otillfredsställd rest kvar, som dallrar där inom honom i vanmäktigt hat. Han älskar henne som vi nyss talade om, han dragés oemotståndligt till alla okvinnliga kvinnor, andra kan han ej älska. Och han hatar den han älskar; det är hans kärlek. 'Den herren älskar den agar han', sade en gång någon af de omanliges tvetydiga profeter.

»Han har en stark kvinnosjäl i en svag manlig kropp, evigt på jakt efter en jämvikt, som han ej kan finna, emedan han aldrig kan finna den sig fullt kompletterande motsatsen.5.Själfbedrägeri, själfbedrägeri är hela hans visdom, svindel hela hans filosofi. Fråga honom själf, om du ej tror. Han kommer att bli dödligt förnärmad och det är detsamma som om han sade ja.»

»En simulant, en simulant endast är han, den där diktarslaven,» hviskade kinesen samtidigt. »Ett irrbloss endast, ettsumpljus, hvars ande fladdrar omkring och snokar och suger åt sig litet näring for sitt fladderlif än här, än där, för att sedan kunna gifva ut den som sitt eget ljus. Nu håller han på och lyser med min kvinnovisdom. Den kom honom så väl till pass i hans eviga erotiska dilemma. Han älskar nämligen den bohemeteoretiserande fria kärleken och fruktar det heliga äktenskapets saliga samvetsro, men kan, ej besluta sig för någondera, den stackars svage fege veklingen I Så snart det kommer därhän att han skall välja och passa in sin kärlek i någon af dessa formler, så blir han så svag, så svag. Hans irrblosssjäl börjar då brinna med minimal låga, ty, säger han, lifvet, det bofaktiga lifvet bestjäl honom på allt — allt! Han är själf för kraftlös alt taga för sig af lifvet och det kallar han, att lifvet bestjäl honom. — Nu lefver han på min starka lifsfilosofi, hvilken han ger ut som sin egen. Ty hans natnr är att bedraga andra. Och när han fått nog af mig kommer han att fladdra i väg till någon annan, vara spirituelldär så länge det från mig uppsnappade räcker till, blända med mina snillrika infall och dialektiska spetsfundigheter, suger så omärkligt åt sig litet nytt stoff af den bländade, och fladdrar vidare. När han kommit till det stadiet att vilja fladdra vidare, predikar han alltid rusets evangelium, för alt maskera sitt återtåg.

i Han vill undan från mig nu, han har sugit åt sig nog, hans elastieitet kan ej stå emot längre, jag trycker honom redan. Men mig kommer han ej ifrån med lifvet, jag är honom för stark, I-Ian kan ej längre, han är färdig. Jag har genomskådat hans irrblossnalur och jag blåser ut honom, — blåser ut honom, puh!»

Hans ryckte sig lös och sprang vidare, alltjämt förföljd af dem. Han sprang och sprang för brinnande lifvet, men kunde ej undkomma. Utmattad stannade lian slutligen och gjorde front emot dem. Men då såg han dem ej längre, deras gestalter flöto ihop till en skugga, den grå skuggan, hans trogne följeslagare genom den döda släden. Och denne smög ljudlöst till lians sida, tog hans arm som förut och började hviska:

»Det är högst politiskt gjordt af dig, min käre Hans, att så där lägga dina egna hemliga tankar om dina vänner i deras egen mun. Du begagnar dig på så vis af din goda rätt att tänka fritt oeh hvad du vill om allt och alla, men kan fortfarande gälla som deras vän infördig sjäif, det vill säga inför världen. Man kan kalla elt sådant förfarande fegt, man kan också kalla det modigt och själfständigt. Det är båda delarna och ingendera. Det är dessutom framför allt modernt och tidsenligt och vittnar om en hel del fantasi. Min gode Hans, du har stora förutsättningar att bli en duglig lögnare med tiden, —betydande anlag. Alle Achtung!»

Och Hans skämdes, ej emedan han blifvit genomskådad, men emedan han låtit ertappa sig på bar gärning. Ty på en gång var det honom, som hade han alls ej varit samman med de båda vännerna nyss, och som hade han sjäif

tänkt, hvad de hade sagt. Hän ville svara den grå och åtminstone för skams skull opponera sig, men besinnade sig och opponerade i stället i tysthet för sig sjäif.

Den grå skuggan hade rätt, det oar falskt emot vännerna! Men — den som vill vara vän med falskheten måste ju med nödvändighet kläda sin vänskap i falskhet. Och för resten, deras egna outtalade tankar om hvarandra, voro helt säkert betydligt sämre än Hans hade tänkt sig dem. De voro ju oärliga emot sig självfva, förfalskade sin tillvaro med sin filosofi och förgiftade sitt lif med sina dogmer. Huru skulle de då kunna vara ärligare emot hvarandra.

De bedrogo sig självfva och hela världen alla hans vänner, både filosofen, diktaren och målaren. Den siste han var då —Här höll Hans inne med sin fantegång och började tala högt om den sistnämnde, och fala väl om honom för att godfgöra sin synd mot de andra. Han blef plötsligen helt varm om hjärtat af lutter godhet.

»Han ar en helt annan människa,» sade han, »han har ett hjärta af guld och ljuger ej. Han är som en spegel, hvars beläggning ej är af vanligt kvieksilfver, utan af ett material, okänsligt för hvad slags ljusstrålar som helst, men så myckel mottagligare for det ljus, hvilket af vanliga siare kallas dunkel. Han har visst också fått några repor af bohémefraser i glaset oeh blifvit litet skafd af kvinnofilosofi på baksidan. Men återspeglar lifvet så godt han kan, trots reporna, och påslår ej, att det är lifvet men ej han själf, som har de skavankerna. De genera honom ej.

»Kärleken, brännpunkten för alla drifter, källan till all sorg och all glädje, summan af alla lidelser, är honom ej endast en bekväm anledning att anställa filosofiska spekulationer, för att bevisa riktigheten af någon ny amsaga om lifvet. Man och kvinna äro för honom ej endast materia, ofullkomligt organiserad, existerande endast i följd af vissa naturlagar och för att uppfylla vissa dem emellan fördelade funktioner, hvilka de i följd, af sin onda natur endast uppfylla ofullständigt. De äro ej förbrytare, utan martyrer för lifvet, liksom hansjälf. Hela hans eget lif har varit ett enda oafbrutet martyrium, hvilket lärt honom att äfven se de andras lif under lidandets horisont.

»Oeh så blir honom lifvet till slut ett enda stort mysterium, missräkningarnas mysterium, och som sådant gifver han det i sin konst, ingen kan, så som han skildra missräkningen stegrad till fortviflan hos den älskande, hvilken plötsligt står öga mot öga emot sin älskades otrohet, bedöfvad af slaget, så att han ej finner uttryck för sin smärta, ens med ett skrik. Fastän hela den omgifvande naturen liksom skriker honotn in i själen, med de mest öfver-drifvet bjärta färgmotsatser, då hon går ifrän honom och försjunker i detta färghaf, — en sol som går ned, — hans sol — hans kärleks sol-------»

»Hör upp, hör upp!» af bröt honom den grå. »Du talar nu lika Öfverdrifvet vänligt om honom, som du tänkte ovänligt om de andra. Det där kan han aldrig måla, därtill är han för slapp. Hvad du där berättade var endast den bild något af hans bristfälliga konstverk kallat til! Iifs i din fantasi. Det hela är vackert sagdt af dig oeh verkar fördelaktigt ofvanpå allt det gemena de andra sade om honom, men är lika litet sant!»

»De äro ena stympare allesammans,» sade Hans. »Och jag ger dem tusan!»

»Absolut inga stympare.» hviskade den grå. »Utan skådespelare, förträffliga skådespelare.Ser du, de förstå sig hvarken på lifvet eller den kvinnotyp de sitta och filosofera omkring. Men de låtsa göra det. De säga sig tro allt möjligt om henne; — antingen att hon är dem för okvinnlig och härsklysten, eller alt hon är så könsligt allsmäktig, att hon kan forma sig efter hvarje manlig individualitet. Därför att de ej kunna se att hon är ingendera, utan endast låtsar så, och spelar komedi med dem efter behof.

De både hata och älska henne, ty hon ger dem ej anledning till någondera, men Inbillar dem att hon gör det.

Hon förstår nämligen sätta sin betydelselöshet så bra i scen, att den ser ut att betyda något.

Hon är ett sådant där modernt fantom, ett monstrum i kvinnoskepnad, hvilket kan konsten att draga till sig all världens manlighet endast för att låta den hungra, — hvilken förslår sig på att leda alla manliga instinkter ut i det tomma intet oeh upplösa dem, genom att vända dem i rivalitet emot hvarandra.

Hon är högst farlig.

Det vill säga, hon var det innan jag fick henne förstenad i sin mest typiska form och införlifvad med mitt skådespelarsällskap, där hon spelar sfinxens roll, aktar sig för att säga ett ord och därför ger anledning till hvilken tydning som helst.

Det var minsann intet lätt arbete för mig att fixera henne. När hon förvirrade sig tillmin döda stad, hade hon styrt ut sig både in-och utvändigt som modedam fin de siecle.

Håret hade hon färgat blondt och rufsat till i ett virrvarr af lockar, hvilka föllo ned från hjässans midt ända ned till ögonbrynen. Ingen kunde alltså se hvar pannan vidtog, men den som ville kunde tro att den började lika högt som pannluggen. Och tillmäta henne intelligens därefter.

Hon förstod så väl att göra näsans rena och klassiska profillinie gällande genom att alltid sätta sig i lämplig belysning. Och den som tog sig friheten märka att den, framifrån sedd, var platt och lysten, kujonerades genast af hennes kritiska blickar och det öfverlägsna, egna åsikter annonserande leende, som ständigt spelade om hennes tunna läppar.

Hon väckte begär och ingaf fruktan på en gång. Man kunde knappt stå emot lusten att kyssa henne, men hölls samtidigt tillbaka af en känsla att hon i nästa nu ville kasta sig öfver en, hugga in sina skarpa hvita'tänder i ens bröst och dricka ens hjärteblod nr såret, vid hvars rand hennes läppar girigt kyssande soge sig fast.

En hvar bäfvade tillhaka för den kyssen och både skrämdes och tjusades på en gång, af det ormaktiga i hela hennes person. Ty den affekterade trötthet, hvilken hon vanligen lade i dagen, såg ut att när som helst kunna slå omi sin motsats, liksom ormens försåtliga tillbakadragenhet innan den hugger till.

Hon klädde sig raffineradt. Hennes dräkt på samma gång framhäfde hennes smidiga figur och undvek att gifva några fasta konturer. Hvadan hon på en gång såg ut att kunna tillfredsställa den robusta, glupska mannakraftens anspråk och de ideala krafven hos den själf-förgudande modedekadenten, hvilken försjunkit så i undran öfver sin nyförvärfvade nervhärlighet, att han knappast mäktade med ens den dimmiga skuggbilden af en kvinna, men närde en panisk skräck för »kraftmänniskornas» blodunga, lifslefvande kvinnoideals omotiverade köttighet.

Hon ville tillfredsställa alla, och tillfredsställde ingen. Hon dugde till ideal åt mången men till älskarinna åt ingen. Och då hon såg, att hon dugde till ideal, inrättade hon sitt koketteri så, att hon kittlade den manliga fåfängan hos alla, och förfördelade ingen. Alla hatade henne när hon var frånvarande och älskade henne när hon var närvarande. Och en hvar på sitt vis, Den slappe målaren led alltså sin svartsjukas kval i tysthet, förstånds-kinesen hatade henne, och diktaren gjorde sig löjlig, genom den ifver hvarmed han ville komma heta världen att tro att han var gynnad.

Att just hon kom att förirra sig till den här staden kom väl an på, alt just de männenirrade omkring här förut. Abnormiteterna ut* öfva alltid dragningskraft på hvarandra.

Det var minsann ett nöje att se på den kurtisen I Någon tid lät jag dem svärma omkring, alla fyra, och så fångade jag in hela svärmen på en gång oeh konserverade den.

Målaren tog hon helt enkelt i beslag genast hon kom, och han strök sedan hela tiden omkring henne i trogna kretsar. Och när han slutligen såg, att hon ej lät honom komma närmare, blef han ej förtörn ad, ej heller brast hans hjärta. Utan han höll bara på med sitt kretsande, var glad åt att helst få vara henne så pass nära och drömde att han var närmast.

Kinesen åter intog hon genom att låtsa blifva imponerad af -hans öfverlägsna förstånd oeh snillrika konversation. Och hon blef en tacksam publik för hans många färdigberedda effektnummer, med hvilka han påstod sig systematiskt kunna »tas hvarje kvinna.

Den verksamma ingrediensen i dessa hans effektnummer bestod af en lagom dosis frivolitet, ej allt för beslöjad af allvarlig lifsfilosofi. Han förstod så väl späcka dem med väl funna witzar och Öfverraskande pointer, och gaf dem till bästa så träffsäkert och skickligt, att han utan svårighet gycklade sig in genom hennes fem af beundran vidöppna sinnen och blef hennes, blef besatt af henne, utan att någonsin besitta henne. Ty när han kom så långt,

vardet slut med hans kärlekssaga. Han skrämde då bort henne genom sin brutalitet, och tröstade sig med att han ej brydde sig om henne. »Den där gamla eviga banaliteten, som ligger på botten i hvarje kärlekshistoria, den kan jag, och den bryr jag mig mindre om,» plägade han säga. »Det egentliga nöjet är de förberedande operationerna; de förfina anden och göra själen rikare; men det där andra kan man till och med undvara.»

Plans kurtis hade därför mera karakteren af vetenskaplig forskning, eller på sin höjd af kulinarisk konst. Han ville endast reta sin aptit, ej mätta den. Hans förstånd var ostron-knifven, kvinnan ostran, och hans kärlek en enda lång brytningsprocess. Och när han brutit sig in till läckerheten lät han den ligga oäten, och drog sig tillbaka med den förklaringen, att de flesta ändå vore bara skal, och att han ej brydde sig om de andra. Detta, det afgörande ögonblicket sköt han likväl upp i det oändliga, »för att förlänga njutningen», sade han. Af obesiutsamhet, sade den obeslutsamme målaren, af oförmåga, sade den oförmögne diktaren.

Den siste förstod sig bäst på hennes ideala kraf. Han hade liksom en instinktiv aning om ihåligheten af hela hennes personlighet. Ty hans kurtis blef en enda stor hutnbug.

Han var en mästare i konsten att göra sig inlressant, utan att vara det. Ty han vardilettant på alla områden. Han gjorde ej endast i litteratur, utan äfven litet i musik och i politik. Han hade något af Kristus och charlatan i hela sitt uppträdande, var ständigt omstrålad af en gloria af modernt hungermartyrium och hemlighetsfull förföljdhet. Han kunde rasa genialt öfver ett piano, obekymrad om allt hvad har-moni och rytm hette, endast hänförd af den urkänsla, som vällde fram ur hans innersta individuum. Och i kraft häraf korrigerade han suveränt in falska toner och förryckta tempi i de mästerverk, hvilka voro olyckliga nog att komma i hans fingrars våld. Inom icke musikaliska kretsar kunde han godt gälla för ett musikaliskt geni; halfbildade entusiaster och litterärt äregiriga damer kunde godt skrika ut honom som den nye litteraturmessias; och i ieke politiska kretsar kunde han låta förhärliga sig som en martyr, förföljd för sin patriotism och hvarje ögonblick riskerande att biifva hängd för någon ädel och högst hemlighetsfull förbrytelse. Han var alltså ett mönster af en modeskriftställare hvilken förstod anbringa sina gåfvor hos den rätta, icke sakkunniga publiken.

Och då hon i sin person representerade alla dessa icke fackkretsar inför hvilka han var ett ljus, blef hon i ett nu hans tacksammaste publik, — äfven i erotiskt hänseende, i det hon äfven där tog hans dilettantism på allvar, liksom de icke musikaliska hans musik. Menhans blef hon lika litet och lika mycket, som alla de andras.

Hon var, som en negativ sol i ett system af självlysande planeter, hvilka kretsade omkring henne, — hvilkas ljus hon tog upp i sin passivitets brännspegel och slungade ut i rymden för att därmed locka ännu flera himlakroppar in i sitt solsystem. Den ene efter den andre lockade hon till sig och lät honom fara vidare sedan hon tagit och lyst med hans ljus en liten tid. — Först och främst målaren, hvilken endast kunde producera sig som en helt vanlig drabant. Därpå kora kinesen-filosofen farande som en stor komet, af en nyck, af en tillfällighet; tog sig en titt på kvinnosolen, frambragte litet ljus och och värme med henne och for så sin väg igen, släpande efter sig en hel svans af allehanda insamlade små fakta om kvinnan. Och så var turen hos diktaren.

»Smäktande lyste hennes sol honom til! möf.es i all sin lånade strålglans; längtande sväfvade hans fladderljus henne närmare och närmare. Och när det stora ögonblicket för deras försmältande med hvarandra kom, blef allt på en gång svart. Ty lian hade intet ljus hvarmed hon kunde locka andra och hon hade ingen näring för hans irrblossjäl. De voro helt enkelt två negationer, hvilka bejakade hvarandra, två impotenser, hvilka togo ut hvarandra. Men det så uppkomna svarta intet ämnade de gifva utsom ljus. Han hade helt visst kommit att skrifva en liten bok för att skrika ut vanmakten och impotensen som lifvets högsta utvecklingsstadium, emedan det var slutet af en utvecklingskedja, som förde tillbaka till intet.

»Detta sjä!Iförhärligande andedåd hade han helt visst kommit att utföra, ty därtill hade han lättsinne nog. Men lyckligtvis kom jag att fånga in dem just då, och gjorde dem odödliga och satte dem på piedestal. Och där komma de att bli sittande i all evighet, och spela komedi för mig, och tro sig lefva, när jag har lust.

»Men du har ej sett dem uppträda ännu annat än på värdshuset. Det är endast c/är, och när deras hjärtas dam ej är med, som de sitta och äro geniala och tala illa om henne och hvarandra. Ty kvinnan, det gemensamma föremålet

för deras sinnliga åtrå, måste de passa på att förtala litet, eller åtminstone sä-tta under debatt när hon ar frånvarande och förtalar dem.

»Men du skulle se dem på skådebanan nar de veta sig hafva åskådare, och när kvinnan är närvarande; du skulle se så de då bli ehevalereska, spela upp sig som stridstuppar och glömma all allvarlig filosofi. De äro, som sagdt utmärkta skådespelare, men jag kan ändå ej låta dem uppträda offentligt. De hålla på att repetera ett stycke, repertoarens enda, 'Karlek' kalla de det. Och det komma dealdrig till slut med. De spela sig nämligen så varma, att de glömma af att det hela är komedi, och så komma de i lufven på hvarandra redan i första akten. Se in här,» sade han och öppnade dörren till ett gammalt hus, »de äro redan här på teatern. Du behöfver ej gå in och sätta dig, för att få illusion. Du kan godt bli stående här hos mig, och kika in genom springan,» Han höll fast Hans för att denne ej skulle försöka springa ifrån honom igen. »Se, är det ej en lustig idé af mig att preparera dem med ett fosforeseerände material ? De äro alla självflysande alltså; en hvar synes i sitt eget ljus; någon allmän, objekfiverande rampbelysning existerar ej i den här staden, och passar för resten ej till stycket som de spela.»

Hans såg in genom dörrspringan. Där sulto alla tre, filosofen, diktaren och målaren omkring ett bord på scenen och resonnerade.

»Men kvinnan är ju ej heller nu med, som du sade?»

»Hon står ute i kulissen ock väntar på entré. Och det veta de alla af, som du nog kan höra på resonnementet.»

»Men hvem är han, som sitter ensam ute i salongen?»

»Den gamle Adam, zigenaren, sällskapets regissör. En lustig fyr — jag är riktigt glad åt att jag lyckades fånga in honom och inför-lifva honom med samlingen. Han försökeralltid förebygga osätnjan uppe på seenen, så snart han anser att det lutar därhän; men han gör det så att de så mycket säkrare komma i krakei. Han är nämligen lättsinnig nog att börja filosofera öfver lättsinnet, det ar hans specialitet. En lustig fyr — en gammal hedersmani *

Hans blef helt glad öfver att återse honom, ty det var också en gammal vän, och en af dem han tyckte bäst om. Det var en sådan där gammal lättsinnig gråhårsman, som gärna kunde vara hemma hvarifrån som helst, en af de lyckans guldgossar, som alla måste tycka om. Han kunde imponera, icke blott genom sin ansenliga kroppslängd och sina kungliga, maner, utan äfven genom sin förmåga att entusiasmera sig och andra för allt hvad han fann skönt och anslående.

Hans blef som sagdt helt glad och ville gå in och hälsa på honom. Men den grå höll honom tillbaka och sade: »Stå still här — jag låter dem börja nu. Regissören är just hufvud-personen i den här komedin. Och om du går in och stör honom så förstör du alltsammans. Puh!» blåste han in genom dörren, och det kom lif i hela det förstenade sällskapet uppe på scenen, och de började åter tala om »henne».

»Du var allt duktigt förälskad i henne du också, trots alla dina åsikter om kvinnan,» sade diktaren till filosofen.»Mina åsikter och min kärlek äro två skilda saker,» svarade den tilltalade. »Jag är jn ej könlös, för tusan! Och hon är skön, hon tilltalar min sinnlighet. Hennes stora, fuktiga ögon förstå så väl konsten att 'ta' en man; hennes kropps vällustiga Iinier vilja ju intet hellre än få smyga sig tätt intill någon och utplåna sig självfva; hennes begärliga läppar längta ju formligen efter att blifva kyssta. Det kan ju ingen man undgå att se. Och hvarför skulle just jag låta en vacker kvinna sucka förgäfves?»

»Men hon tycks kunna låta dig göra det,» skrattade de andra. »Ty nu är en annan än du vorden den lycklige.» Han slog sig stolt-serande för bröstet.

sDet var jag, som drog mig tillbaka i tid. Sådant där älskogssjåperi roar mig ej i längden 1 Men jag hade kunnat ha henne när som helst, om jag blott hade velat. Å, jag vet minsann huru kvinnorna skola tas!»

»Men du hade kunnat draga dig tillbaka, utan att försöka göra mig löjlig. Hvad hade du för intresse af alt reta upp henne emot mig?» sade målaren.

»Man får lof att tillintetgöra sina rivaler.»

»Ja — men i ärlig och öppen kamp.»

»Prat — ärlig — Öppen! I kärleksaffärer är allt tillåtet: list, lögn och äfven sanning. Därgäller det endast att komma till målet, sak samma huru.»

»Men jag hade mycket obehag däraf.»

»Strunt! Du kan trösta dig med en annan, liksom hon nu gör med vår diktarvän här.»

Målaren såg frågande på den sistnämnde, hviiken log öfverlägset. »Det är så här i världen, medan två gräla om en godbit, passar den tredje på och äter upp den,» sade han. »Och nu kommer det knappast att gagna dig längre, att du börjat måla hennes porträtt igen!»

»Gör han det?»

»Naturligtvis!» skrattade diktaren. »Men det knepet gagnar honom ej. Han blir aldrig färdig, hvarken med porträttet eller originalet. Han kan det helt enkelt ej. Oeh hans porträtt af henne är betecknande äfven för hans oförmåga som älskare. En lång tid har han arbetat på det, men han, som smetar upp en tafla på ett par dagar, har tills vidare endast lyckats fixera ögon, näsa och mun. Så långt som till hufvudets konturer kommer han ej, oeh ännu mindre till kroppens. Han är nöjd med att försänka sin själ i hennes ögon och kyssa hennes läppar, men känner intet begär att omfamna henne eller äga henne helt.»

»Du ädle german, du ar ingen man,» sade kinesen.

»En half,» medgaf den något höfligare slaven.»En manlig själ i en bräcklig kropp, * sade målaren smäktande. »Och manligare än ni båda tillsammans. Jag filosoferar och resonnerar ej öfver mina begär som ni, utan lämnar dem fritt lopp.»

»I inbillningen, ja,» hånade filosofen. »Och i den bekanta, europeiskt-ridderliga entusiasmen för könet ger du naturligtvis ditt hjärtas dam äran af de framsteg inom din konst, hvilka du förr eller senare skulle ha gjort ändå:»

»Naturligtvis,» sade målaren. »Utan kärlek kommer ingen någon hvart, vare sig som konstnär, eller hvad som helst,»

»Prat!» sade filosofen. »Kärleken gör ingen åkarkamp till Pegasus, och tvärtom: får. ingen Pegasus att gå för plogen; inte ens om Venus själf kommer och lägger betsel i munnen på den. Utan Pegasus kastar af fjältrarna och sväfvar bort hvart den vill, endast genom egen kraft och utan att någon kvinna behöfver kuska på honom, Kärleken som konstakademi betraktad är lika stor svindel som alla andra akademier, trycker ned originaliteten och hämmar den fria viljan äfven den!»

»Du talar som sig höfves för en filosof och kines, och arfvinge till en tusenårig erfarenhet. Men jag talar endast för mig; och jag är förälskad! Lefve kvinnan, endast hon gör mig fri och glad!»

»Lefve hon!» instämde diktaren,»Fy,» sade filosofen, »sådana hanrejar. Och ändå drar hon er vid näsan båda två, och inbillar er att bon på det viset vill hjälpa er båda två framåt med sin kärlek. Jag för min del kallar den slags hjälp för otrohet! Mig lurar hon ej med sin 'hjälpsamhet’, »

»Inte mig heller,» sade målaren, »men jag älskar henne ändå!» Han blef plötsligt kompromisslysten, när samtalet gick in på personligheter.

»Jag ville inte ha henne till skänks,» sade slaven.

»Inte jag heller!»

»Inte jag heller!»

Och sedan de blifvit eniga om det ntgöto de sig i entusiastiska Ioftal öfver hennes skönhet, utbytte observationer, förmodade diverse delikata ting om diverse hemliga detaljer och tycktes finna ett godt behag i henne.

I detsamma gjorde hon sin entré och gick fram och satte sig midt ibland dem.

Kinesens filosofiska anletsdrag mörknade och han tvinnade nervöst sina långa mustascher. Germanen tittade argt på sin slaviske rivai, och denne började svansa omkring henne Ifrigt och uppmärksamt med den gynnade kurtisörens min.

Då ansåg den gamle Adam därute i salongen sin regissörsplikt kräfva, att han in-skrede för att förebygga en sammanstötning. Han steg upp från sin parkettplats, äskade ljudoch började tala, riktande sina ord närmast till förståndets representant, den gamle kinesen.

»Du är en stor man och en bland de mest betydande kineser jag någonsin lärt känna,» sade han. »Men du behöfver ej sitta och kasta hätska blickar på det täcka könets representant för det. Hon hotar ej din storhet. Åt skogen alltså med ditt kvinnohat. Det är ju möjligt att du träffat på många kvinnor som gifvit dig anledning till det. Men hvad gagnar det dig att vara spegel åt kvinnornas dåliga sidor? Njut hellre af deras goda, de gifva dig vederkvickelse.

»Likgiltig kan man ju en gång för alla ej vara gent emot kvinnorna. Men det finnes ju så många sköna, som man kan älska, hvarför då slösa sin tid med att hata de vedervärdiga. Nej, gör som jag.

»När jag ser att en kvinna börjar bli långtrådig, så går jag helt enkelt min vag och låter henne sitta där. Men så långt som till hat låter jag det ej komma, ty jag är egoist och vill behålla mitt goda humör. Det kan en människa behöfva ha i behåll, ty lifvet bringar en minsann mer än nog af lidanden. Och kärleken får ej bli ett lidande, ej heller en kamp, utan ett rus, en njutning. Det håller jag fast vid till mitt sista andedrag, och därför är män själ ännu sjutton år, fastän min kropp ar öfver femtio, Det kan nog kännas si och så em el-lanåt; den gamla kroppen blir mången gång ett fängelse för själen. Men en glad visa kan jag ännu sjunga, och mitt goda humör har jag i behåll.»

Han sade det helt entusiastiskt, den gamle zigenaren och såg liflig ut, trots sina grå hår. Men i stämman dallrade en återhållen bitter ton, och ett drag af missräkning ryckte till under det öfvermodiga leendet. Han hade allt mången svår stund i hemlighet, äfven han, då han fick lappa ihop sitt goda humör. Men han talade ej om det. Han hörde till dem, hvilka ej hafva röst för sorgliga visor. Han fortsatte:

»Lättsinnig måste man vara, till en viss grad, det ger en mod att lefva vidare, det höjer människan så högt öfver sig själf, att hon kan skratta åt sitt eget elände. Lefve lättsinnet, lefve det; — till och med om det skulle inbringa mig smädenamnet 'ungdomens förförare1, kommer jag alltid att sjunga dess lof. Den titeln fick ju också Sokrates, han, som var så klok att han ej skref ned ett ord af hvad han tänkte.

»'Ungdomens förförare’! Kantänka! Men det har i alla tider funnits ungdom, hvilken ålderdomen fått lof att förföra till att vara glad. Den ungdomen! Den blir småningom en sådan där kunglig höghet som ej kan synda emot etiketten, utan måste ha en ansvarig mi-nister för sina synder. Och det passar en zigenare, som jag, så bra till.

»Men hvad gör det, det är minsann inte den värsta olycka lifvét har bragt mig. Och det skall tusan, börja hänga läpp och röra i eländet, hvarken för det eller för något annat lidande!

»Våra berömda lidanden äro för resten ej så farliga, hälften fantasi bara och andra hälften nervositet! Blott vi ej tro på dem så existera de ej. Att en af oss skulle kunna dö af hunger efter kärlek, eller vänskap, eller erkännande är, fan ta mig, lögn! Sådana karlar som vi få aldrig något öfverflöd i den vägen, det ligger i sakens natur. Men det vi ha nödvändigt för att ej gå under det få vi alltid på ett eller annat sätt.

»Det är med det precis som med pengarna — de bli vi heller aldrig rika på. Men så länge det finnes en ockrare i världen, som lånar mig en styfver, så är jag glad och låter ingenting störa mitt goda liumör. Och finnes det ingen, så skaffar jag mig en, om så skall vara ända ur helvetet.

»Men för fan i våld med all Weltschmerz eller lifsångest, eller huru ni nu behaga kalla den!

»Där sitter du, gamle kinaman, och är förståndig och pessimistisk och filosoferar och tvinnar dina knäfvelborrar och ciselerar nya former för gamla lidanden, hvilka du gräfver upp urdet förgångna. Jag tror, vid Gud, du gör det endast för att göra dig intressant.

»Men låt bli med det, Irom hellre med mig, så tåga vi ut i lifvet till nya fröjder och nya lidanden! Ett helt band af lifslustiga zigenare tåga vi sjungande världen rundt, friskt och lustigt, som humorns och det goda lynnets Öfverstepräster!

»Och prästinnor skola vi ha, förstås, och de skola sjunga våra sånger! Åh, under sådana omständigheter blir det en fröjd attlefva! Blott sjunga och endast sjunga ut allt det som momentant flyger genom ens hufvud, fånga in själens sköna dagsländor i flykten och släppa dem lös lifslefvande ut öfver mänskligheten, låta dem glädja de glada oeh sätta sig på de tråkigas näsor och reta dem af hjärtans lust 1 Det är lif oeh ingen högtidlig konst.

»Men inte sitta stilla oeh samla på små ting och små känslor! lote lägga in själens sköna dagsländor i något väl konserverande konstformfluidum, eller klistra upp dem på papper oeh passa in dem i något system, för att sedan sätta sig vid sitt författarebord med katalogen i sin hand oeh filosofera för mänskligheten någonting genialt om lifvet.

»Det förfalskar endast lifvet; det gör min kungatron till kateder, förvandlar mina blommors doft tili unken herbarielukt och deras färger till ett mischmasch af smutsigt gulgrågrönt.»Kom med ut i lifvet därför, allesamman, så tåga vi fram genom Europa, Asien och Amerika, det är bättre än att sitta här och spela komedi för hvarandra. Kom med alltså — den ene spelar guitarr, den andre zittra, den tredje gör musik till hvad den fjärde diktar. Och damerna sjunga det.»

»Ja väl. Men hvar få vi dem ifrån?» sade de tre pessimisterna i korus,

»De komma af sig själfva. När jag blott reser mitt banér, så skocka sig alla sköna kvinnor i hela världen däromkring, skall ni få se.»

Och det stod som ett klart sken af inspiration omkring hans vackra hufvud med de yppiga grå lockarna och silfverskägget. Och ungdomen som lyste ur hans ögon elektricerade alla så att de voro med utan motstånd. Det kom lif i sällskapet, man glömde rivaliteten och skvallerfdosofin och skrattade och skämtade af hjärtans lust. Och den gamle Adam blef helt öfvermodig.

»Då vi nu alltså gjort pessimismen bankrutt, och ämna bilda ett lifsglädjens bolag med hvarandra, så tänker jag vi kröna vår förening med ett hurra för lifsglädjens prästinna, kvinnan, denna tillvarons evigt olösliga gåta,» sade han ytterligare, Och med några höfliga fraser adresserade han sig till könets enda närvarande representant, hvilken upptog artigheten med väl-behag, som vore ej hennes gåta redan en tillhörighet för dem alla fyra.

Alla hurrade, utom kinesen.

Han tyckte ej om att blifva kittlad på sin pessimism, och blef ostentativt sittande, i det han förklarade, atf han väl vore med om ett hurra för kvinnan, men utan att deeidera det åt »någon viss».

Stämningen blef i ett nu flau. Den sköna bleknade och rodnade och tillredde de kommande tårarna, slaven kastade mördande blickar på kinesen, och germanen hviskade lugnande ord i hennes öra. Då for en ond ande i den gamle Adam.

»För fanden,» tänkte han, »om inte de människorna kunna ena sig om en lifvad stämning, så må de då, i guds namn, slåss, bara det blir något af. Och så ger jag dem tusan! Vi sitta vät inte vid altaret heller och dricka kyrkvin D

Och den gamle skälmen steg åter upp och började ett nytt, märkeligt tal, i hvilket han slog en liten hake i en hvars egenkärlek, för att så locka ut sällskapet ur den beväpnade neutraliteten.

»Jag vill icke föreslå något hurra igen,» slutade han sitt nya andragande, »då jag ser att man tager mina ord på allvar. Jag vill heller icke återtaga den hyllning jag ägnade det täcka könet i dess enda närvarande repre-

6sentant. Men jag kunde nästan ha lust till det, min kära fru, när jag ser huru ni sitter och hatar vår gamle hårpiskbeprydde vän. Låt hellre bli det, han är nu en gång född pessimist! Och ni har ju riddare nog rundt omkring er, utan honom. Ni har ju oss alla andra, hvilka tillbedja oeh försvara eder tappert om så behöfves.

»Ni kan ju ej begära att alla världens män skola vara så älskvärda att falla till edra fotter och offra sina öfvertygelser. Att alla skulle kunna finna sin välfärd i er är ju en ren omöjlighet oaktadt ni är ett inbegrepp af all världens kvinnlighet. Alltså se glad ut. Hör på de tröstens ord vår gode målarbroder hviskar i edra öron, se hans förtvifian å edra vägnar, trösta er med att er diktande beundrare sitter och fantiserar om att gå genom eld och vatten för er skull, oeh låt kinesen sitta där och stirra på sin ensamma storhet, som en hindu på sin nästipp. Och låt oss så samla glödande kol på hans hufvud oeh hurra för honom, till straff for att han ej ville hurra för er!»

»Låt bli med det,» sade kinesen torrt. »Jag vet mycket väl hvad jag gör och behöfver ej bestraffas. Och tager dessutom ej emot hedersbetygelser af dem som jag ej vill ge dem åt.

»Ej af anspråkslöshet, eller för att jag ej skulle vara värd dem. Utan emedan det finnes vissa personer, hvilka jag ej på några villkorvill låta komma mig nära; personer, hvilkajag knappast vill taga af mig hatten för en gång.»

Det var för långt gånget. Germanen hoppade ned ifrån scenen och öfverhopade zigenaren med förebråelser, för att han varit så oförsiktig att framkalla konflikten. Frun brast i gråt, och hennes enda återstående beundrare fick nolens volens lof att öfvertaga riddarens roll. Han steg värdigt upp, knöt båda näfvarna i byxfickorna och gick öfver till kinesen, fixerade denne mördande och sade med af vrede darrande stämma:

»Vill du bedja om ursäkt eller ej?»

»Nej U skrek kinesen under det de båda därute i salongen höllo sig om magen för skratt.

»Ännu en gång. — vill du bedja om ursäkt?»

»Nej!»

»För tredje gången uppmanar jag dig till det! Sedan må du skylla dig själf för följderna. »

t>Nej\ säger jag!»

Ännu ett ögonblick stodo de två stridstupparna midt emot hvarandra och fixerade hvarandra, darrande af rädsla båda två. Därpå gingo de bort och satte sig på sina platser igen.

»Puh — nu kan det vara nog! Annars slå de sönder hvarandra. Och jag behöfver dem ännu. Pub!» blåste den grå skuggan ingenom dörren, och där sutto de igen styfva och högtidliga omkring sitt bord, kinesen, slaven och germanen i sina intressantaste ställningar och tego. Ute i salongen satt regissören och teg och i kulissen stod primadonnan och väntade på entré. Alla voro de redo att när som helst börja om komedin igen.

Den grå slog till dörren, tog lians under armen och drog honom med sig framåt den folktomma mörka gatan igen.

»En oförbätterlig tjufpojke den där gamle Adam!» hviskade han. »Ett sällsynt praktexemplar till zigenare! Han är en sådan där lättsinnig best, som njuter lifvet i hvarje situation och inbillar sig klifva i brudsäng, till och med när han klifver i grafven. Men jag tycker om honom, jag är glad att ha fått tag i honom, han ger pifT åt min samling döddansare!»

»Ja — men de spela dåligt ändå allesamman. Och stycket som de spela är dåligt — ingen handling, bara fraser. Ocb dessutom stämmer det ej med verkligheten att du låter dem rivalisera om samma kvinna. Ty de ha aldrig träffat hvarandra, och de ha aldrig känt samma kvinna så länge jag kände deml»

»Det har igenting att betyda,» sade den grå. »Kvinnan är alltid en och densamma. Icke sant: du älskar alltid samma kvinna i hvarje kvinna du älskar?»

»Ja.»»Och du hatar alltid detsamma hos hvarje kvinna du hatar?*

»Ja.»

a Och du föraktar samma kvinna i hvarje kvinna du föraktar?»

»Ja,»

»Ser du! Och så var det med dina vänner. Männens kärlek, hat eller förakt är det som ger kvinnan hennes typ. Och männen skilja sig åt i sina sympatier eller antipatier. Men hon är och förblir evigt densamma, hatets, föraktets och kärlekens heliga, oåtkomliga och evigt odelbara treenighet. Att jag låter dina vänner rivalisera om samma kvinna är således helt naturligt. Och att du säger alt dina vänner aldrig träffat hvarandra i lifvet är helt enkelt osant. De ha ju träffat hvarandra — i och genom dig. Det enda du har rätt i är att stycket var dåligt, saknade handling och innehöll bara fraser. Men det är ditt fel. Ty det var din kärleks komedi de uppförde. Och för resten var det ej de som uppförde den, utan du själf.

»I det jag lät dig tro att du varit samman med dina vänner, slet jag egentligen endast ut ur dig det som format sig efter en hvar af dem under tidernas lopp. Du var alltså ej samman med dina vänner och hörde dem; utan du har hört de många motsatta drifterna i ditt inre sitta tillsammans omkring den vrångbild afkvinnan din otillfredsställda, längtan skapat sig. Och det har ej varit dina vänners, utan dina egna tankar deras ord uttalat. Och du själf är icke någonting helt för sig. Det ges inga individer, min gode Hans. Hvarje individ är endast ett konglomerat af många små personligheter, hvilka i större eller mindre mått återfinnas hos andra.

»En hvar man har något af självbedragande posör, af andra bedragande lögnare, af trogen god vän och af njulningslysten boheme inom sig. En eller annan af dessa drifttyper utvecklar sig vanligen mera, tager ledningen och underkufvar de andra. Själfbedragaren blir då filosof, lögnaren blir diktare, och den troget hängifne blir efterbildande konstnär.

»Hos dig ha alla dessa drifter utbildat sig lika starkt och tagit form efter de många olika vänner du förvärfvat under dina irrfärder. Filo-sofen-posören stelnade alltså som hårpiskbehängd kines, diktaren-slaven urartade till perfid polack, och den troget efterbildande konstnären slappnade af till drömmande german. Och innerst hos dig, som hos alla andra, sitter den njut-ningslystne, lättsinnige gamle Adam, hetsar alla de andra drifterna emot hvarandra, låter dem spela komedi med sina slagord, och skrattar ut hela eländet, som han dirigerar endast af lust att förstöra och upplösa. Hos sådant folk som dig är lifvet ej annat än en enda upplösningspro-cess. Du är nämligen en blandningsprodukt af flera rasegendomligheter, oeh har som sådan upplösningens frö i blodet redan vid födseln. Blod är nämligen en egendomlig saft; det kan blandas, men smälter ej ihop till något nytt helt. Utan i en sådan blandprodukt som du, blir där många små driftcentra, omkring hvilka många små personligheter aflagra sig. Oeh dessa små personligheter föra evigt krig med hvarandra, taga lifvet af hvarandra oeh hindra det hela att lefva vidare.

»När jag slet ut dessa dina små personligheter ur ditt inre och höll fram dem för din syn, så befriade jag dig från dem, men beröf-vade dig äfven ditt innehåll. Du är numera endast skalet som omslöt dem; det skalet är din enda egendomlighet, oeh det vill jag nu fixera och inforlifva med mina samlingar.»

Under det de talade hade de kommit in på en gata, bestående af mörka, höga hus, mellan hvilka gatan slingrade hit oeh dit oeh blef allt smalare. Slutligen gingo de tätt inklämda emellan två höga murar; det var som om gatan blifvit ett lefvande väsende, hvilket långsamt uppslukade dem. Allt mörkare oeh mörkare blef det. Hans såg ej längre den grå skuggan, endast kände att den höll sig tätt bredvid honom. Slutligen körde han hufvudet emot en vägg; gatan var tvärt slut, hur han än sökte och trefvade fann han ingen utgångutan stötte öfverallt på den kalla muren. Försiktigt trefvade han sig fram ännu några steg, då greps han på en gång af en häftig svindel, föll och förlorade medvetandet.

När han kom till sig igen satt han på bara marken, men kunde ej se hvar. Ett matt sken, liknande en svag gryning, spred ett otydligt skimmer, hvilket förtonade i ogenomträngligt dunkel, och var så otydligt att han knappt kunde se sin utsträckta hand. Framför oeh alldeles inpå honom satt den grå följeslagaren. Och Hans såg honom nu för första gången öga mot öga.

»Du är infångad nu, Hans,» sade han. »Härifrån ges inga utvägar, inga undanflykter. Det här är stadens fängelse,

ett högst egendomligt fängelse; af spegelglas både väggar golf och tak, så att den inspärrade kan se sig själf mångdubblad i oändlighet och från alla möjliga sidor med en enda blick. Det vill säga — han kunde göra det förr, innan staden blef öde och upplysningen afstannade. Hvarifrån den här ljusglimten plötsligt kom, är mig obegripligt — men det kunna vi tala vidare om en annan gång.

»Så mycket vill jag säga dig, atl ett mera raffineradt straffängelse kan ej tänkas. Det inrättades för de inbilske och högfardsgalne, för att vänja dem af med att kritisera och mästra sina medmänniskors fel och svagheter oeh lära dem se sina egna. Många kunde ej gå igenomden kuren. De flesta blefvo så förtjusta i sina egna lyten, bara genom vanans makt, att de blefvo komplett stormansgalna efter endast ett par dagars kur, och jag fick spärra in dem för evig tid i det stadens gubbhem för orkeslöse store män, som i andra städer kallas dårhus.

»Du kan vara glad, min käre Hans, att här är så dunkelt; du hölle bestämdt ej ut kuren annars. För resten kan det vara detsamma, hvilket du gör, ty du kommer aldrig ut härifrån, utan kommer nu i din tur att stelna och blifva sittande här, som ett sådant där pelrifikat, som sedan kan duga att förevisa och loeka andra i fällan med.- Du kommer också att bli en sådan där docka, som dem hvilka jag visat dig, bvilken en hvar som ser den kommer att kunna ta för en af sina gamla vänner, och med hvars bjälp jag lockar ur honom allt det innehåll vänskapen gifvit honom.

»Men innan du stelnar bör du komma på det klara med dig själf, så att du stelnar i en karakteristisk pose och med din intressantaste min. Så, nu vet du hvad du har att rätta dig efter! Sätt nu på dig en ordentlig sfinxmin och låt mig fixera dig så, så kan jag få en intressant kuriositet af dig också.»

Hans svarade ej. Han endast stirrade på det grå fantomet, som nu upphäfde sig till hans bödel, och hörde knappast på hvad han sade. Han endast förstod att allt var slut, alt hanstod inför förintelsen af sitt, af endast förhoppningar bestående lif. Oeh han kände det så förfärligt tomt oeh öde, kände sig så onyttig och bortkastad, att gråten kom honom i halsen.

Hvarför skalle han straffas så hårdt? Hvad hade han gjort för att förtjäna det? Intet. — Och intet hade han haft af lifvet ännu, till intet hade alla hans drömmar om kärlek, vänskap och ett stort lifsverk fort. Till intet, absolut intet. Och denna hans intethet skulle nu tagas fasta på, förevigas och förevisas som ett varnande exempel! Det var allt b vartill hans längtan hade fört honom!

»Ser du, den där eviga längtan hos dig,» sade den grå bödeln, »den är endast ett slags kraftlöshet och osjälfständighet, som kommer af, att du som jag sade nyss är ett mixtum eom-positum af alla möjliga rasegendomligheter. I din ständiga längtan oeh din ständiga missbelåtenhet ytlrar sig endast den för en sådan rasblandningsprodukt egendomliga känslan af hemlöshet. Ty liksom du kan känna dig hemmastadd öfverallt, men dock intet egentligt hemland har, så kan du känna vänskap för nästan hvem som helst, men har ändå inga vänner.

»Du tror mig ej ?

»Men så sök då erinra dig endast de yttre konturerna af dilt lif, och du skall se, att du ej ens haft rätt till någon annan egendomlighetän den, att till det yttre ingen ha, och till det inre alla på en gång.

»Du är född i norden, men fick dina ungdomsintryck i ett främmande land, till hvilket du flyttade som barn. Och du mognade till man — till en, som ej endast tar emot intryck, utan afven vill ge dem, på ett helt annat ställe an du fick dem, ty som ung flyttade du ju söder ut. Och sedan dess har du flyttat dina bopålar jämt och ständigt till dess du hamnade här i Kina.

»Hvarilrån är du alltså? Ingenstädes ifrån och allestädes ifrån ?

»Och hvarifrån härstammar du?

»Far och mor voro nordbor, säger du.

»Godt, men din farfarsfar var tysk af ännu sydligare härkomst, och din mor stammade öster ifrån. Ur en sådan

blodblandning kommer till sist fram en sådan typ som du, en, som består af idel motsatser, och har ingen utpräglad färg: den hemlandslöses typ. Där har du det alltså,

»En sådan som du vet allt och kan ingenting rätt grundligt. Han har intresse för allt emellan himmel och jord, men linner det lika naturligt att vara likgiltig för allt. Han har taktisk skicklighet i att finna sig till rätta på alla områden och i alla omständigheter, men uträttar intet nämnvärdt därmed; kan bosätta sig öfverallt, men trifves ingenstädes, acklimatiserar sig lika lätt i Tyskland som i Kina; kanlika lätt kasta sig ia i ett vildt äktenskap, som kapsla in sig i det gamla, stränga fatnilje-patriarkatet, och ar belåten med ingendera.

»Så långt som till rikedom når en sådan en aldrig, men är ofta nära däran, och blir vanligen utfattig,

»Fördomar har han och är i regeln vidskeplig, men det hindrar honom ej att helt ogeneradt lägga den största fördomsfrihet i dagen, endast af en nyck och vanligen när det ej be-höfs. Och humöret — nå, det vill jag ej tala närmare med dig om, ty då komma vi strax i gräl. Nog sagdt, det ar både tungsint och gladlynt, men när och hvar är omöjligt alt beräkna. Och därför tager jag mig i akt.

»Denna din egendomliga dubbelnatur, som uppstår i följd af blodblandningen och nomad-lifvet, och hvilken nu småningom börjar blifva medveten om sig själf, gör sig äfven märkbar i din exteriör.

»Du har elt falskt och ett ärligt öga; du skelar något litet, och om jag låter dig slippa lös härifrån, lär du dig nog skela bättre med tiden. Och det är intet ondt i det. Åtminstone tycker jag det är en mycket fördelaktig och god egenskap, — Ondt och godt äro för resten endast två olika begrepp för samma sak, allt efter hvem som har dem.

»Låt oss alltså hålla fast vid, att skelandet är bra, fastän ordet skela i och för sig har fåtten ful klang,» sade den grå och skelade fruktansvärd!, som ville lian med det ena ögat se in i det andra. »Det är ju endast den alldeles utomordentligt praktiska egenskapen, att det ena ögat kontrollerar hvad det andra ser, att det ena ögat tar och det andra bedömer, att man på en gång ser samma sak från två olika synpunkter, ser både ytan och hvad som finnes därunder.

»Du har alltså ett falskt oeh ett ärligt öga. Du är dessutom en kortväxt man, fastän hela din kroppsanläggning tyder på, att du borde ha blifvit en jätte. Du kan alltså anses till dina instinkter vara hufvudet. högre än dina medmänniskor, men är tvungen att se dem oeh lifvet, med alla dess ytterligheter, ur ett slags medelperspekfiv.

»Tänk hvad det ger för en säker position att vara öfverlägsen, men ej så, att man kan få hufvudet afslaget. Tänk så fördelaktigt att vara företagsam i fantasien, och endast dår begå sina utsväfningar, men i verkligheten te sig endast som en helt vanlig kälkborgare. Och din mun ser så tystlåten ut, som om ej världens mest sladderaktiga tunga funnes bakom dina läppar, och hela din fysiognomi ser så bestämd och tvär ut, att ingen vågar fråga dig och inleda dig i frestelse! Du kan ju tiga med din tunga och hela ditt yttre, när du är i sällskap, men ändå föra hela samtalet 1 Icke sant, så ärdet ju? Du vill alltid säga något, men låter bli, och i nästa ögonblick är det någon annan som säger just det, du ville hafva sagt. Du tänker deras tankar, utan att hvarken du eller de veta af det, endast genom att du sitter där och vill. Därför är du en ogärna sedd sällskapsbroder, utan att någon kan göra sig reda hvarför. Alla hata de dig, liksom jag hatar dig nu, när jag sitter här och är tunga åt din aning, och talar i följd af att du vill. Och du vill omedvetet och endast i följd af den grymma motsatsernas lag, under hvilken du står.»

Det blef småningom ljusare under det den grå talade, och Hans såg honom nu tydligare.

»Men,» sade han plötsligt, »det är ju ditt eget utseende, ej mitt, som du där beskref!»

»Jag liknar alltid den, med hvilken jag för ögonblicket talar,» svarade den grå. »Liksom ditt inre alltid liknar dens, du sist är vän med.»

»Jag har aldrig haft några vänner,» sade Hans.

»Och aldrig blifvit älskad, aldrig haft några framgångar; jag kan den klagovisan redan. Men du bar ej rätt att beklaga dig. Det är dina drömmars fel, ej människornas, alt du blir besviken och olycklig.

»Du ställer för höga fordringar på lifvet, du, som ej har rätt att ställa några fordringar alls. Vore din kärlek något

värd så brydde sig nog människorna om den; och vore dinvänskap så ärlig ock oegennyttig som du ger ut den för, så hade du fullt upp med vänner. Men du ar helt enkelt oduglig för vänskapen, oförmögen till kärlek och onyttig som konstnär.

»Ser du, kärleken är ej något drömmeri, den är kamp, fortplantningsdrift, medel för släktet att kunna lefva vidare. Du, en man, du hade bort ge dig ut i lifvet och lefva med i stället för att sitta och rufva på poetiska dröm-merier! Och att låta det där romantiska otyget slå om i hat och förakt för kvinnan, därför att de du träffade voro verkliga kvinnor och inga drömbilder, var det kanske rim och reson i det! Eller var .det förnuftigt alt sätta sig ensam och se sur ut, därför att den ena du längtade efter, öfvergaf dig! Och är det manligt att beklaga dig öfver det lidande hon förorsakade dig?!

»Min käre Hans, lidandet innebär mången gång den högsta lycka! Ty den största lycka kallar man hämnd. HvarfÖr hämnades du ej hellre på henne, som gjorde dig lidande, hvar-för trakasserade du henne ej hellre?! Det hade gifvit dig tillfredsställelse, Och sedan borde du ha tagit dig en annan, i stället för att rota i din fantasi efter hjärnspöken och sedan gifva ut dem som konst, livad är det för konst?

»Konsten och kärleken böra gå hand i hand för den som vilt ha framgång. Kärleken ger dig frun eller älskarinnan, som kan utöfva det för all framgång nödvändiga koketteriet för demaktägande medelmåttorna. Frun är det, som ingår de nyttiga vänskapsförbindelserna med det offentliga ordets män, hon och andra be-höfvande konstnärers fruar bilda med hvarandra en frälsningsarme till inbördes berömmelse af hvarandras män, och trumpeta reklam på hvar sin marknad. En sådan fru är den enda människa som är verkligt intresserad i sin mans berömdhet. Du skulle hafva gift dig med en sådan och gifvit idealet på båten.

»Eller ville du kanske ej blifva berömd? Ja, hvacl ville du då annat med din konst? Utan att bli berömd kan du ju ingenting sälja, och utan att sälja kan du ej lefva.

»Konsten är just att sälja åsikter och sälja dem till högsta möjliga pris. Det är allt. Bara att ha åsikter af den mest efterfrågade sorten, och så alltid vara den förste eller åtminstone den andre på torget med dem. Och vill folk ha åsikter för, så säljer man dem, vill de ha åsiker mot, så säljer man dem.

»Åsikter finnas ju öfverallt; de ligga, så att säga, omkring på gatorna; man behöfver endast kunna samla in dem.

»Hoems åsikter det är du säljer och huru du kommit dig till dem är absolut likgiltigt. Den saken frågar ingen af kunderna efter.

»Herre gud, man måste ju lefva! Och när folk en gång vtll ha åsikter sagda! Och öfver frågor som egentligen intet betyda. Då kanman ju vara både för och emot, och ta dem af hvem som helst. Kom nu bara inte med några plumpa om och men!

»Jag vet mången hederlig konstnärsfru, som samlar åsikter och sprider åsikter åt sin man, år ut och år in, och föder både honom och piga och barn på det viset, roar allmänheten och står sig briljant, just för att hon ej gör sig några ideala skrupler om milt och ditt i andliga ting, hvilka ej ha med mitt och ditt att göra.

»En sådan fru skulle du ha skaffat dig. Men viger du dig helt, och utan bitankar på att glänsa och få inflytande, till en konstens tjänare, så har du ej rätt att beklaga dig.

»Lär af din tids store män att göra som de. Tro mig, de ha heller ej kommit sig till sin visdom så rent och ärligt! Äfven de behöfva olja på sina själars lampor för att kunna lysa. Att kunna eller icke kunna lysa, det är frågan.

»En hvar är stor, endast i den mån han kan lysa och föra sina medmänniskor bakom ljuset, och så vida han kan uppfinna sitt eget särskilda och alldeles nya sätt att bedraga. Hela konsten är att kunna ljuga, och ljuga om det, som för en själf är af den största betydelse, nämligen om sig själf. Och ljuga så att man detroniserar sina medtaflares så kallade sanningar, uppfinner sin egen alldeles sär-skilda, egendomliga, nya art af lögn, och sätter den i stället på tronen.

»Och är du så blifven stor, så har du värn ner så mycket du vill. Så vida du också är förmånligt gift. Ty vännerna

komma ej till en ogift man, som dessutom saknar inflytande och förmögenhet.

»Eller tror du vänskapen vara en ädel känsla? Tror du det ännu?

»Jag trodde det visst en gång, också jag. Men jag blef botad. Ty jag träffade aldrig någon vän, som ej skulle ha trott, egennyttan diktera min vänskap för honom.

»Första gången jag kom på den tanken blef jag förolämpad och ond på mig själf. Men det hjälpte ej. Den tanken bet sig småningom fast, som en lus, lät mig ej vara i fred en minut, sög ut mina mest oegennyttiga afsikler, så att de blefvo tomma och ihåliga af begär, och sitter där nu slutligen, som härskande faktum. Och nu icke blott inser jag, att det har sin riktighet med egennyttan, utan anser det också naturligt att så är.

»Ty huru i ali världen skulle man kunna fordra att få vänskap till skänks! Nej, den som vill ha den får lof att förtjäna den. Intet för intet här i världen. Här räknas endast med för handen varande valutor.

»Vänskap som något for sig bestående, vänskap som känsla för sig, existerar ej. Detär endast svindel, endast ett tomt ord, med hvilket man blir lurad af dem, hvilka vilja hafva vänskap för intet, utan att gifva något därför.

»Lifvet är nu en gång ej annat än en stor saluhall, där en livar får skrika ut sina själa-varors förträfflighet oeh skaffa sig möjligast stora fördelar till billigaste pris. Och vänskapen är skiljemyntet hvarrned man köper och säljer.

»Du tycks vara rik på det känslomyntet, min käre Hans. Men hvarför vilja kasta ut din rikedom på gatan, då du kan köpa dig allt lifvets goda för den? Det är ej nog med att vara rik, man må också kunna bete sig som en rik man. Alltså knussla och pruta. Var vän med hela världen, men .så, att du hav någon nytta däraf.

*.Kapitalisera dina känslor, framför allt vänskapen, och du skall alltid komma dig fram. Var smidig, perfid, beräknande. Hata, hjärtans gärna för mig, hata så mycket du har lust, men endast i hemlighet. Ty den vän du hatar, bör du kunna anse vara en klok människa, hvilken också förstår lifvet, liksom du. Och om det skulle falla en sådan vän in att plötsligen vända om spjutet och kittla dig litet på ryggen med sin ovänskap, sä bör du inse att det intet har att betyda. Ty ovänskapen från sådant folks sida är egentligen ingen ovänskap.»Det är precis samma vänskap, som blott ej blir utbetalad. Och därhän kan du alltid bringa det igen.»

»Allt här i världen är bara humbug,» sade Hans bedröfvad.

»Nej, ingenting är humbug, så snart det endast har framgång,» svarade hans bödel småmysande. »Men alla onyttiga känslor äro dumma.»

Men Hans blef plötsligt på det högsta upp-retad emot den andre. — Det var ju ögon-skenligt, att denne satt oeh förhånade honom och gjorde sig lustig på hans bekostnad 1 Det var ju mer än gement! I stället för medlidande för att han intet fått af lifvet, gaf honom den andre endast hån, och såg ut att glädja sig, till på köpet!

»Men hvem är du då som vågar säga mig allt detta,» skrek han. »Ut med det, om du så vore djäfvulen själf! Hvem är du som kan alla de där stora orden om vänskapen, kvinnan och konsten, endast för att vända upp och ned på dem och hela min längtan, och grina åt den tomma hopplöshet som finnes därunder?! Ut med det, jag vill veta det, jag är vid Gud ej den, som låter drifva med mig!»

»Du vill veta hvem jag är?» smålog den andre, »Har du då verkligen ej känt igen mig? Mig som alltid varit dig när!»Det är ju mig som du alla aftnar söker under din bädd, under förevändning att se efter om där är någon mördare; det är ju jag som hviskar ett ordlöst samtal med din ångest, när du ligger vaken om nätterna och ej vågar somna in af fruktan för hemska drömmar, och ej kan göra det i följd af de onda tankar som jäkta dig; det är ju undan mig som du söker skydd hos din älskade; det är för min skull som du aldrig finner henne, ty hon fruktar mig, där jag står som en ond aning emellan er båda och rufvar på hela ditt föregående tomma lif. Och du finner mig aldrig, ty jag är som skuggan, hvilken löper framför dig och hvars spets du aldrig kan nå; och jag är som skuggan, hvilken förföljer dig, när du går med ansiktet mot ljuset, och hvilken du aldrig kan undfly huru du än skyndar dig!

»Och du känner ej igen mig? Du frågar hvem jag är, fastän jag rensat dig från hela den skräphög af minnen och oklara önskningar du hittills burit inom dig, och spärrat in dig har för att göra någonting af resten! Du frågar det i samma moment som jag sträcker ut handen efter din odödliga själ?!

»Ty den kommer jag att taga. Det är den jag vill åt. Jag lifnär mig af andras odödliga rester, och det finnes intet emellan himmel och jord, af hvilket jag ej skulle kunna röfvaåtminstone en helt liten smula odödlighet. Det är min specialitet.

»Ty jag är all tillvaros djäfvul; jag är förnuftet och medvetandet, som våldtager all natur, jag är allt lefvandes förbannelse, förgiftar alla känslor, alla tankar, alla handlingar, dödar alla illusioner hos en hvar, genom alt emellan honom och hans obetydligaste önskan, alltid ställa in. mitt tviflande: 'hvarför?'

»Hos kung Lear var jag narren, det onda samvetet, som hånade hans goda och dåliga humör och kontrollerade hans allra minsta åtbörd och med min kritik retade upp honom emot sig själf ända till galenskap. Åh, jag förstod gifva hans ångest och marter ord, ord som minsann ej förminskade dem; jag kunde konsten att piska honom i ansiktet med hans egen dårskap just i de ögonblick han bäst behöft tröst och medlidande; jag visste hur jag skulle döda hans sista smula förhoppning! Ty jag var hans allra bästa och tillgifnaste vän och hans värsta fiende i en person.

»Jag skrämmer fegheten till döds, hetsar styrkan till själfmord och skrattar åt dödsångesten. Kunglig narr är jag och kejserlig narr; narr för de modiga, djäfvul för de dumma och spöke för de fega, Men med sådana som du, blir jag kamrat och god vän. Ty du och dina likar hafva någonting särskildt som lockar mig: ett öga som öppnades några timmar förtidigt och ett som öppnades några timmar för sent. Du har något snedvridet, som retar mitt intresse; du är ej född färdig och när du dör, dör du endast till hälften; och det är det jag väntar på. Det är din odödliga hälft jag vill åt. Sådant samlar jag och gör kuriositeter af.».

I-Ian lät höra ett kort skratt,

»Blif ej förbluffad eller förskräckt, min gode Hans, jag skämtade, endast något litet med dig, Jag vill ej söka inbilla dig någon romantisk amsaga om djäflar, onda andar eller goda vänner, ej heller Öfversätta mig för dig i något nutidsdekadansens självförgudande hjärnspöke, eller presentera mig som utöfvare af den fantasi-och kön-lösa förståndsanalysens dubbla 'psyko-fvsiska’ bokhålleri.

»Hvarken salan, eller dubbelgångare, eller uppkonstrueradt hjärnspöke, eller fastlaget begrepp är jag annat än till namnet. Jag är helt simpelt du, du själf, så som du är i dag, sådan som du nu ser ditt förgångna — jag är den andre, som du är vorden utan att veta af det, den andre, hvilken är främlingen i det förgångnas lag och den lifgifvande själen i dess döda rester, medan den, som hvilken du återsett dig själf där, är den som du var då, den som var vän men ej längre är det, den optiska villa af hvilken jag är den ärliga skuggan eller spegelbilden, hvilket du viil. Jag är själen i ditt falska öga, det öga, hvilket är blindti det närvarande och seende endast i del förgångnas halfdunkel.»

fjag kan väl inte spegla mig i mina egna ögon heller, i skrek Hans vild och slog åt det grå ärlighetsfantomet. »Du vil! vä! aldrig inbilla dig att jag tror eller tviflar på allt hvad du här gycklat för mig! Mina vänner sådana jag nyss återsett dem, voro ej mina fantasibilder af dem, utan verkliga lifslefvande människor, hvilka lefde så och handlade så, emedan de måste det, och emedan det var deras slag af lifsytlring! Och den totalbild af de kvinnor de älskat, hvilken du visat mig, var en lögn och en karrikatyr, och tillkommen endast för att bevisa dina falska åsikter om dem och mig! Ty de älskade och iäto älska sig på det af dig förkättrade sättet, därför att det var deras sätt att älska!

»För resten kunna de vara mig likgiltiga, hör du, totalt likgiltiga!

»Men att jag hörde på dig var dumt, och det har jag gjort endast emedan min eländigt obeslutsamma natur vacklar till höger och vänster och ej kan hålla jämvikten.

»Och nu, drag för fanden i våld, du soin häfver upp dig till bödel öfver mina tankar och känslor, vik hädan, jag

vil! ej tner höra dig, vill ej hafva med dig att göra, jag har funnit min jämvikt, jag vet hvar den ännu står attfinna — ja: ensamhet är det, ensamhet! Ingenting vill jag ha, hvarken vänskap eller kärlek.»

Han höll inne som hade han sagt en lögn. Någonting rörde sig inom honom, någonting liknande ett begynnande oväder, ett element, som fått sofva för länge och fått för stark expansion, det svällde till, växte och skakade honom i raseri tills han ej längre stod emot, utan hela hans väsen liksom exploderade i ett enda förtvifladt skrik:

zMin koinna — min kvinna! Hvar är hon — hvarför har jag ingen, hvarför är hon ej här hos mig nu?»

Och han började gråta, grät som ett barn, så att det regnade tårar ur både det falska och det ärliga ögat — och han rusade upp och kastade sig med vild kraft emot den kalla fängelsemuren, och sjönk ned på golfvet matt och tillintetgjord.

»Hvarför har jag ingen — hvarför är hon ej här hos mig?» suckade han förtviflad.

Då såg han henne igen, såg hennes blonda hufvud stödande sig på de sammanknäppta händerna, såg sympatin glänsa fram ur de grå-blå ögonen, hörde hennes obestämbara röst svara detsamma som en gång förr — nej, han ville ej böra den dumheten! Åh, om han hade henne här, han skulie minsann ej vara så dum och taga henne på orden en gång till, han skulie minsann veta sätta lif i hennes kärlek,så att hon skulle ej frukta för att den skulle taga slut, han--------

Han for upp, knöt näfven, stampade i marken och skrek och vrålade af raseri.

Då hörde han den grå kamratens röst en gång till — som på långt afstånd:

»Ja, ja, min käre Hans! Du är infångad nu, infångad. Det här fängelset har vuxit upp ur intet endast, för dig, det väntade endast på dig. För sent har du kommit till insikt om dig själf och de andra, för sent beslutat dig för att handla och gripa för dig af hvad tillfället bjöd. Sitt där nu, du hemlandslöse stackare, du som hade mod att lefva endast i dina minnen, men aldrig när dessa voro lifslefvande.

»Själf har du byggt dig den döda stad, i hvilken du irrat, själf har du byggt dig ditt fängelse af dina minnen!

»Sitt där nu och styfna! Eller se till hur du kommer ut. Se till hur du kan. komma härifrån, det är en sak som ej angår mig.»

Då såg Hans en ljusning öfver sig, och i den såg han den grås ansikte skela ned till sig. Ljusningen flöt ut och omgaf honom på alla sidor, och rundt om sig och öfver och under sig såg han samma ansikte stirra sig till mötes. Och han märkte att han verkligen satt i ett spegelkabinett, på alia sidor omsluten af speglande ytor; förstod att det var-sig själf han såg — endast sig själf; hvart han vände sigmötte honom endast anblicken af hans eget kära jag.

Och en känsla af högmod kom Öfver honom, högmod öfver sin egen betydelse.

Det var ,ju intet fängelse detta, det var endast ett nytt sätt att se lifvet, att se det som spegel, spegel åt sina egna fulikomligheter; han var ej längre en spegel åt världen utan den åt honom!

Och den var ju i grund och botten intet annat värd, dugde till intet annat än det, att vara bakgrund och omgifning till honom, som dess medelpunkt.

Han smålog belåtet och gick småningom upp i den tanken; hans själ lade sig till ro öfver den lösningen af tillvarons gåta och sökte ingen annan lösning mera.

Han hade ändtligen fnnnit sig själf; i stum, tanklös, evig likgiltighet satt han där och betraktade sitt eget jag med sitt falska öga och trodde sig vara ärlig.

Han hade ändtligen blifvit en förnuftig lef-vande varelse, och som sådan lät han lifvet ha sin gång, utan att längre sträcka ut ett fmger en gång, för att lefva med.